

Handleiding
Thuis in Taal in
de thuissituatie

Thuis in Taal

Verbinden met kinderen en ouders thuis

Het waarom, hoe en wat voor
maatwerk en interactie

Martine van der Pluijm

Handleiding
Thuis in Taal in
de thuissituatie

Verbinden met kinderen en ouders thuis

Het waarom, hoe en wat
voor maatwerk en interactie

Martine van der Pluijm

Colofon

Deze handleiding is een uitgave van Hogeschool Rotterdam, gemaakt binnen het onderzoek MAATWERK, met financiering van SIA en gemeente Rotterdam.

Auteur: Martine van der Pluijm, Hogeschool Rotterdam.

Met bijdragen van Myrthe Stuit en Senem Tekin

Met dank aan alle gezinsbegeleiders, voorscholen van Peuter & Co en basisscholen van RVKO, BOOR en PCBO te Rotterdam. Ook dank aan de samenwerkingspartners van het consortium, in het bijzonder Erasmus Universiteit Rotterdam en Voorlees Express. Een speciaal dankwoord aan alle mensen van Actief Ouderschap.

Eindredactie: Trichis communicatie & ontwerp

Vormgeving en illustraties: studioBoven grafisch ontwerp

Foto's: TAALfotografie, Mathilde Dusol Fotografie aangevuld met foto's uit eigen collectie.

Contact: kenniscentrumtalentontwikkeling@hr.nl

Versijning: december 2025

Delen van de inhoud van deze handleiding wordt op prijs gesteld, maar graag met vermelding van dit brondocument.

Alle namen van kinderen, ouders en medewerkers zijn vanwege privacyredenen geanonimiseerd.

De kinderen en ouders op de foto's zijn gevraagd om mee te werken aan deze fotoreportages en waren niet betrokken bij de praktijkvoorbeelden die beschreven worden in deze handleiding.

Inhoudsopgave

Vooraf	8
Nieuw onderzoek	11
Deze handleiding	13
Indeling volgens de Golden Circle	15
1 Waarom?	
Samenwerken aan de taalontwikkeling van kinderen in de thuisomgeving	16
1.1 Aanleiding	18
1.2 De aanpak <i>Thuis in Taal</i> op school in een notendop	19
1.3 Visie	20
2 Hoe?	
Anders denken en handelen	24
2.1 Zorg voor stevig maatwerk	26
2.2 Zeven theoretische uitgangspunten	29
2.3 Gebruik een procesaanpak	39
3 Wat?	
Dit doe je om je doelen te bereiken	42
Vooraf	46
Fase 1: Analyseer	47
Fase 2: Verken speels de taalomgeving thuis bij <i>alle</i> kinderen	50
Fase 3: Stimuleer samen met ouders het taalleermechanisme	55
Fase 4: Borg de thuisaanpak	58
Eindnoten	62
Bijlage 1: Kijkwijzer visie en competenties pedagogisch professionals	66
Bijlage 2: Kijkwijzer visie en competenties pedagogisch professionals voor de thuisaanpak ...	70
Bijlage 3: Kennismakingsactiviteiten voor het verkennen van de taalomgeving thuis	76

[Klik terug naar de inhoud](#)

Vooraf

Dogan en zijn vader

Serena gaat op huisbezoek bij een van de kinderen van de groep van Iris, een kleuterleerkracht. Het gaat om Dogan van bijna zeven jaar. Serena is wel wat bezorgd, want op de groep ziet ze dat Dogan liever niet praat. Dat begint op school nu echt een probleem te worden. De verwijzing naar het speciaal onderwijs ligt klaar. Dogan is niet aanwezig als Serena binnenkomt. Serena vraagt aan moeder of Dogan thuis is. Moeder antwoordt met een glimlach dat hij inderdaad thuis is en vertelt dat vader vandaag eerder thuis is gekomen en dat ze samen in de slaapkamer van de ouders aan het gamen zijn. Moeder nodigt Serena uit om ook naar de slaapkamer te komen. Wanneer de deur opengaat, ziet Serena dat Dogan en zijn vader geconcentreerd bezig zijn met het spel. Dogan benoemt voortdurend wat hij doet: "Hier springen. Nu naar rechts." Dogan en zijn vader gebruiken Nederlandse, Engelse en Turkse woorden. Serena kijkt vol verbazing, omdat Dogan op school weinig tot niet praat. De interactie tussen Dogan en zijn vader valt direct op; er is een duidelijke communicatie en afstemming tussen hen tijdens het gamen. Dit moment is een *eyeopener* voor Serena. Ze ziet hoe het gamen thuis betrokkenheid en taal bij Dogan uitlokt die ze eerder niet had ontdekt.

Serena besluit om naast Dogan te gaan zitten, terwijl beide ouders aanwezig blijven. Ze toont belangstelling en vraagt aan Dogan om uitleg over het spel: "Dogan, waarom moet je in de groene buis?" Dogan reageert: "Je kunt leven winnen." Serena herhaalt: "Ok, je wint leven als je door de buis gaat en de paddenstoelen oprapt." Samen gamen ze ongeveer een half uur, waarbij Serena het spel en de interactie met vader volgt en meejuicht bij de punten. Vader, zoon en Serena geven elkaar een *high five*.

Het voorbeeld van Dogan maakt duidelijk dat het soms moeilijk is voor leerkrachten om op school met kinderen interacties aan te gaan waarin kinderen terugpraten. Een inkijkje in de taalomgeving thuis kan dan nieuwe inzichten opleveren. Een kind kan thuis bijvoorbeeld wel interacties aangaan en daar wel blijken te beschikken over woordenschat. Een huisbezoek kan nieuwe aanknopingspunten opleveren om die interactie door te zetten naar de groep. Serena, een van onze onderzoeksmedewerkers, deelt haar bevindingen uiteraard met Iris. Een pijnlijke gewaarwording. "Had ik dan eerder op huisbezoek bij Dogan moeten gaan?", vraagt Iris zich af. "Maar hoe dan, daar heb ik toch geen tijd voor?" Uiteindelijk is Dogan zoals gepland naar het speciaal onderwijs overgeplaatst. Was het anders gegaan als Iris gemakkelijker op bezoek zou zijn gegaan bij leerlingen thuis?

Gesprekken tijdens de dagelijkse routines thuis leggen ongemerkt een basis waarop kinderen op school voortbouwen. Het zet ze 'aan' om te kunnen leren op school, zoals een leerkracht het verwoordt. Maar niet alle kinderen zijn op school in staat om 'aan' te gaan in de taal van school. Kinderen staan soms 'uit', wordt dan gezegd, zoals in het geval van Dogan. De taal van school en de verwachting dat kinderen interacties aangaan, bijvoorbeeld over hoe ze zich voelen of wat ze hebben gedaan, kunnen drempels zijn voor kinderen. Niet omdat ze niet in staat zijn tot interactie, maar omdat ze het anders gewend zijn. Soms omdat ze dit gedrag in een andere thuistaal gewend zijn. Toch is dit wel wat professionals verwachten

als kinderen op vierjarige leeftijd binnenkomen in groep een. Op die verwachting wordt voortgebouwd. Er kunnen misverstanden ontstaan die ertoe kunnen leiden dat er voor kinderen ontwikkelkansen blijven liggen. Niet omdat ouders en professionals niet willen, maar omdat zij soms letterlijk andere informatie of verwachtingen hebben en informatie missen van elkaar.

Taal is de sleutel tot de wereld. Dankzij taal kunnen kinderen zich als persoon ontwikkelen en meedoen op school en in de samenleving. Voor een gezonde taalontwikkeling is het belangrijk dat een kind opgroeit in een taalrijke omgeving, waar het met interacties gestimuleerd wordt te communiceren en taal te gebruiken. Het helpt kinderen als ze in de kinderopvang en op school kunnen voortbouwen op de taal die ze van thuis meenemen. Als pedagogisch professional kun jij de taalontwikkeling van kinderen een belangrijke impuls geven, door in de samenwerking met ouders en kinderen ook de taalomgeving thuis te betrekken. De basis hiervoor is de aanpak *Thuis in Taal* voor in de kinderopvang of op school.

Deze bestaande aanpak *Thuis in Taal* biedt pedagogisch professionals de kennis en handvatten om samenwerkingsrelaties aan te gaan met ouders ter ondersteuning van de taalontwikkeling van hun kind (zie bijlage 1 voor de kijkwijzer die stap voor stap de werkwijze beschrijft). Dat gebeurt in eerste instantie in de groep, en met succes. In de kinderopvang en op scholen waar gewerkt wordt met deze aanpak zien we de professionals en ouders betere relaties opbouwen; samen stimuleren zij de taal van kinderen.

Als we spreken over pedagogisch professionals, dan bedoelen we zowel pedagogisch medewerkers in de kinderopvang als leerkrachten op basisscholen.

Met de naam pedagogisch professionals willen we recht doen aan de professionaliteit van beide groepen.

Overall waar 'ouders' genoemd worden, kan ook 'verzorgers' gelezen worden.

Nieuw onderzoek

Toch merkten we dat er soms meer nodig is om de taalontwikkeling van kinderen te ondersteunen, zoals in het geval van Dogan. Daarom zijn we nieuw onderzoek, met de naam *Maatwerk*, gestart om extra handvatten te ontwikkelen. Deze keer bij kinderen en ouders thuis. Het uitgangspunt van dit onderzoek is dat als je als professional meer inzicht hebt in de kennis en taalervaringen van kinderen thuis, je beter kunt aansluiten om het kind te helpen taal in te zetten in gesprekken met volwassenen. Thuis en in de groep. Jouw werk als professional in de kinderopvang of op school wordt sterker als je voortbouwt op de kennis en taalervaringen die kinderen meebrengen naar de groep en als je ouders bondgenoot maakt bij het bieden van een taalrijke omgeving voor hun kind.

We hebben de belangrijkste inzichten uit dit onderzoek gebundeld in deze handleiding die je helpen om het taalleermechanisme van kinderen beter te begrijpen en samen met ouders het praten van het kind te ondersteunen. In deze handleiding lees je hoe je hierbij te werk kunt gaan, hoe je de stap kunt nemen naar de thuisomgeving van kinderen en hoe je vanuit de inzichten thuis de verbinding maakt naar het taalaanbod in de groep. Kortom, hoe je *maatwerk* biedt.

Samen met de praktijk op zoek naar maatwerk (2020-2025)

Hogeschool Rotterdam voerde samen met professionals van vijftien combinaties van kinderopvanglocaties en basisscholen onderzoek uit in Rotterdam. Het doel van het onderzoek was om handvatten te ontwikkelen om de kennisbronnen en taalervaringen van kinderen en thuis te leren kennen. Een tweede doel was om aan te sluiten bij de kennis en taal taal thuis en interacties te stimuleren en de verbinding te maken tussen de taal thuis en op de groep. Een derde doel was om de werking van dit maatwerk te onderzoeken: op de taalontwikkeling van kinderen en op de ouder-kind interactie thuis.

Locaties werkten al met de aanpak *Thuis in Taal* op de groep. We maakten een ontwerp voor een thuisaanpak en voerden een proef uit om de aanpak te verbeteren. Tot slot werkten professionals en ouders twee jaar lang samen met de nieuwe combinatie: *Thuis in Taal* op de groep en thuis. Deze uitvoering werd op de voet gevolgd. De uitkomsten van de kinderen en ouders werden vergeleken met de groep die nog op de wachtlijst stond voor de thuisaanpak. De uitvoering gebeurde met gezinsbegeleiders. Zo konden we goed leren of deze aanpak thuis de tijd waard is om in te investeren.

Het onderzoek leverde belangrijke inzichten op over hoe professionals vertrouwensrelaties kunnen opbouwen en stap voor stap samen met kinderen en ouders interacties kunnen aangaan en stimuleren in de thuissituatie. We zagen hoe deze aanpak de ouder-kind interactie versterkt en kinderen uitnodigt tot meer taalproductie. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat er steeds een verbinding is tussen de professional op de groep en de uitvoering in de thuissituatie.

Meer over het onderzoek lees je in het magazine *Beter Thuis in Taal* van 2025 of in het webinar *Thuis in Taal & de integrale aanpak*. Of luister de podcasts.

[Magazine](#)
[Beter Thuis in Taal](#)
van 2025

[Webinar Thuis in Taal](#)
[& de integrale aanpak](#)
van 12 februari 2025

[Podcast](#)
[MAATWERK](#)
aflevering 1

[Podcast](#)
[MAATWERK](#)
aflevering 2

Deze handleiding

Tot nu toe lag de nadruk van de aanpak *Thuis in Taal* op het samenwerken met ouders vanuit de groep. Niet omdat het bezoeken van de thuisomgeving niet als waardevol werd gezien, maar omdat het fysiek samenwerken in de thuisomgeving iets nieuws vraagt van pedagogisch professionals. In het Maatwerk-onderzoek hebben we veel geleerd over hoe pedagogisch professionals te werk kunnen gaan om te verbinden met de taalomgeving thuis door kinderen en ouders ook echt thuis te leren kennen. Een groep van professionele gezinsbegeleiders ging voorop om uit te zoeken wat werkt voor professionals, kinderen en ouders én wat haalbaar is. Op basis van dit onderzoek is deze handleiding geschreven en worden de handvatten gedeeld.

Als pedagogisch professional kun jij de stap zetten naar de thuisomgeving van kinderen. Om die stap laagdrempelig te maken, kun je deze handleiding gebruiken en op basis daarvan een aanpak uitwerken voor kinderen in jouw groep, waarvan je verwacht dat die werkt voor jou als professional. Juist het maatwerk is de belangrijke sleutel naar succes. Je breidt je rol in de groep met kinderen uit naar de thuisomgeving op een manier die school en thuis verbindt, zodat kinderen continuïteit ervaren. Dat stimuleert hen om hun taal te ontwikkelen.

Deze handleiding helpt jou daarbij op weg. Je leest hierin over de theorie achter de aanpak en je krijgt concrete handvatten.

Post hbo opleiding Samenwerken met ouders aan een taalrijke omgeving

Het samenwerken met ouders aan een taalrijke omgeving vraagt professionalisering. Als aanvulling op onze materialen en begeleiding ontwikkelen we een post hbo opleiding. Naar verwachting gaat deze in september 2026 van start.

Rol en competenties van jou als pedagogisch professional in de samenwerking met ouders en kinderen in de thuisomgeving

Jouw rol en competenties

Om deze rol goed te kunnen vervullen is het nodig dat jij als pedagogisch professional een positieve en onderzoekende grondhouding aanneemt en weet waarom de thuisaanpak voor jou, je collega's en ouders relevant is. Daarom lees je in hoofdstuk 1 nog eens in het kort wat de thuisomgeving zo belangrijk maakt.

Hoe je het juiste kunt doen en het beoogde doel kunt bereiken, lees je in hoofdstuk 2. Daar lees je over de theoretische uitgangspunten die je in je werk in de thuisomgeving kunt toepassen en hoe je sturing geeft aan het beoogde eindresultaat. Juist die sturing op het proces maakt resultaten zichtbaar, door te zorgen voor de randvoorwaarden, een passende aanpak en focus op de taalontwikkeling van kinderen.

In hoofdstuk 3 lees je over wat je concreet kunt gaan doen met kinderen en ouders en hoe je met focus werkt aan een duurzame aanpak. Hiervoor beschik je over de volgende competenties, of je bent bereid deze te ontwikkelen:

Kerncompetentie 1:

Werkt planmatig

Pedagogisch professionals bedenken vooraf waarom de thuisaanpak een bijdrage kan leveren aan de taalontwikkeling van kinderen, wat zij willen bereiken en hoe. Dit gebeurt in samenspraak met collega's en ouders.

Kerncompetentie 2:

Verkent speelt de taalomgeving thuis bij alle kinderen

Pedagogisch professionals breiden de eerste stap van de aanpak *Thuis in Taal* op school uit met een bezoek aan de thuisomgeving van kinderen. Het doel van deze bezoeken is het opsporen van kennisbronnen en taalervaringen van elk kind. De verkenning vindt plaats in de vorm van een spel en met een open, lerende houding.

Kerncompetentie 3:

Stimuleert samen met ouders het taalleermechanisme van kinderen

Pedagogisch professionals sluiten in overleg met kinderen en ouders aan tijdens routines en activiteiten thuis. Ze doen mee in deze activiteiten en zijn rolmodel in het aangaan van uitdagende interacties met kinderen. Ze nodigen ouders uit dit samen met hen te doen.

Kerncompetentie 4:

Borgt de thuisaanpak

Pedagogisch professionals werken aan een voortdurende wisselwerking tussen de ervaringen die kinderen opdoen op de groep en thuis. Zij zetten ervaringen van thuis in op de groep en geven taalervaringen van de groep mee naar huis, zonder dat thuis school wordt, of andersom.

In bijlage 2 lees je hoe bovengenoemde competenties zichtbaar worden in het handelen en wat de daarbij passende gedragsindicatoren zijn.

De indeling van deze handleiding is gebaseerd op de Golden Circle van Simon Sinek¹. Volgens deze Golden Circle start elke verandering bij het '**waarom**'. Daarom beginnen we bij de ambitie, de overtuiging en de doelen van de thuisaanpak van *Thuis in Taal* (1). De volgende stap is de '**hoe-vraag**' (2): de manier waarop we met het inrichten van het proces de doelen willen bereiken. Tot slot komt de uitvoering aan bod: '**wat**' doe je om het resultaat te bereiken? (3)

Afbeelding 1: De Golden Circle van Simon Sinek.

1

Waarom?

Samenwerken aan de taal-
ontwikkeling van kinderen
in de thuisomgeving

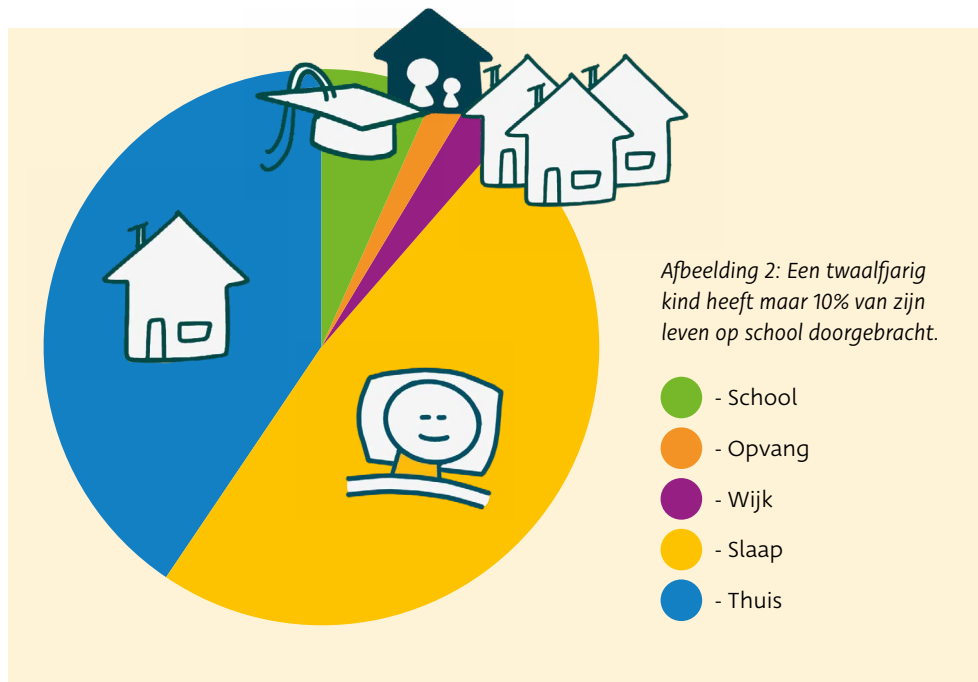
Waarom?

Hoe?

Wat?

1.1 Aanleiding

Met de aanpak *Thuis in Taal* willen we kansengelijkheid bevorderen, waarbij we taal als sleutel tot kansengelijkheid zien. Want, de kansengelijkheid groeit². Veel Nederlandse jongeren lezen niet op het verwachte basisoniveau, juist als zij opgroeien in gezinnen met ouders die minder opleiding of inkomen hebben³. Zij lopen het risico laaggeletterd te worden. In dat geval zijn zij onvoldoende taalvaardig om zich als persoon te ontwikkelen naar hun mogelijkheden en volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Dat beperkt hun kansen op een goede toekomst.

Om dit tijt te keren worden in het onderwijs vele initiatieven genomen, vaak gericht op het versterken van het taal- en leesonderwijs. Een belangrijke troef is in het onderwijs nog onderbelicht: het verbeteren van de verbinding tussen school en de thuisomgeving. Deze verbinding tussen school en thuis, waarbij er een sterke samenwerking is tussen pedagogisch professionals en ouders, is een belangrijke voorwaarde voor een goede basis voor de taalontwikkeling van jonge kinderen.

Taal begint namelijk thuis. Er zijn echter grote verschillen tussen de taal die kinderen van huis uit meekrijgen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Dit leidt tot kansengelijkheid. Kinderen die thuis meer taalaanbod krijgen, hebben betere kansen in de toekomst, ongeacht hun persoonlijke kwaliteiten. Om kinderen meer gelijke kansen te bieden, is het belangrijk dat scholen in de taalontwikkeling van álle kinderen investeren en beter aansluiten op wat kinderen aan bagage meebrengen. Daarvoor is het goed kennen van de taalomgeving thuis van groot belang.

Het ontwikkelen van taal lijkt soms vanzelf te gaan. Toch is dit een heel gestructureerd proces, dat begint bij het verkennen van de wereld en communiceren met de omgeving in gebaren en mondelinge taal. Daarna volgt de schriftelijke taal; het leren lezen en schrijven. Ouders dragen vanaf de geboorte, en zelfs al daarvoor, bij aan de basis en bij de verdere taalontwikkeling. Kinderen brengen immers tot hun twaalfde jaar het grootste deel van hun leven thuis door en slechts 10% ervan op school⁴. Ouders zijn de natuurlijke en belangrijkste partners van scholen om de taalontwikkeling van kinderen te bevorderen.

1.2 De aanpak *Thuis in Taal* op de groep en thuis in een notendop

Samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling van kinderen vraagt van pedagogisch professionals een andere manier van kijken naar de rol van ouders en naar die van henzelf. De aanpak *Thuis in Taal* helpt hen stapsgewijs een wederkerige relatie en een goede samenwerking met ouders op te bouwen, ter ondersteuning van de taalontwikkeling van het kind.

De werking van de schoolaanpak is diepgaand onderzocht⁵. De verschillende stappen die genomen moeten worden, kunnen goed geïntegreerd worden in de praktijk van pedagogisch professionals. Het systematisch volgen van de stappen leidt vervolgens tot meer kwalitatieve interacties tussen ouders en kinderen. Vooral kinderen en ouders die over minder hulpbronnen (zoals minder taal, minder geld) beschikken, hebben hier baat bij. Hoewel het aanvankelijk lijkt of er een taak bij komt, ervaren pedagogisch professionals de aanpak na verloop van tijd als een verbetering van hun handelen. Pedagogisch medewerkers en leerkrachten voelen zich door de aanpak bovendien beter voorbereid op het doelgericht omgaan met ouders, en ze hebben niet alleen meer vertrouwen in eigen kunnen, maar ook in dat van ouders.

De aanpak *Thuis in Taal* vraagt om professionalisering; kennis en praktijkervaring opdoen en leren reflecteren op het eigen handelen. Tijdens het inzetten van de aanpak ontwikkelt de pedagogisch professional de competenties die passen bij die fasen en stappen. Als pedagogisch professional die de samenwerking met ouders ook thuis wil vormgeven, ben je gevorderd in dit proces met de schoolaanpak. Zonder deze basis is de thuisaanpak lastiger vorm te geven en kun je minder resultaat verwachten.

De zeven stappen van de aanpak *Thuis in Taal*

Thuis in Taal is ontwikkeld door dr. Martine van der Pluijm tussen 2011 en 2020. De aanpak bestaat uit zeven stappen, verdeeld over drie fasen die voorwaardelijk zijn om tot een betere samenwerking met ouders te komen en ouders te ondersteunen in hun taalstimulerende rol. Meer informatie over de aanpak *Thuis in Taal* vind je in het boek *Thuis in Taal. Samenwerken met alle ouders aan de taalontwikkeling van hun jonge kinderen*⁶.

FASE

Afbeelding 3: De zevenstappenaanpak van *Thuis in Taal*.

Bij de bestaande aanpak komt dus nu de thuisaanpak. De thuisaanpak bouwt voort op de bestaande zeven stappen van *Thuis in Taal*. De thuisomgeving leent zich immers uitstekend voor de verdieping van **STAP 1** (Verken de taalomgeving thuis van kinderen). Juist thuis leren we veel over de ouder-kindinteractie, de thuistaal van het gezin en hun alledaagse kennisbronnen en activiteiten. Op basis van die kennis is het mogelijk **STAP 4** (Organiseer wekelijks ouder-kindactiviteiten op de groep) ook thuis in te zetten. Juist daar is het mogelijk om mee te doen in de dagelijkse routines en samen veel taal te ontdekken.

1.3 Visie

De grondslag van de aanpak *Thuis in Taal* is een theoretisch onderbouwde visie, die grotendeels gebaseerd is op het bio-ecologisch model van Bronfenbrenner⁷.

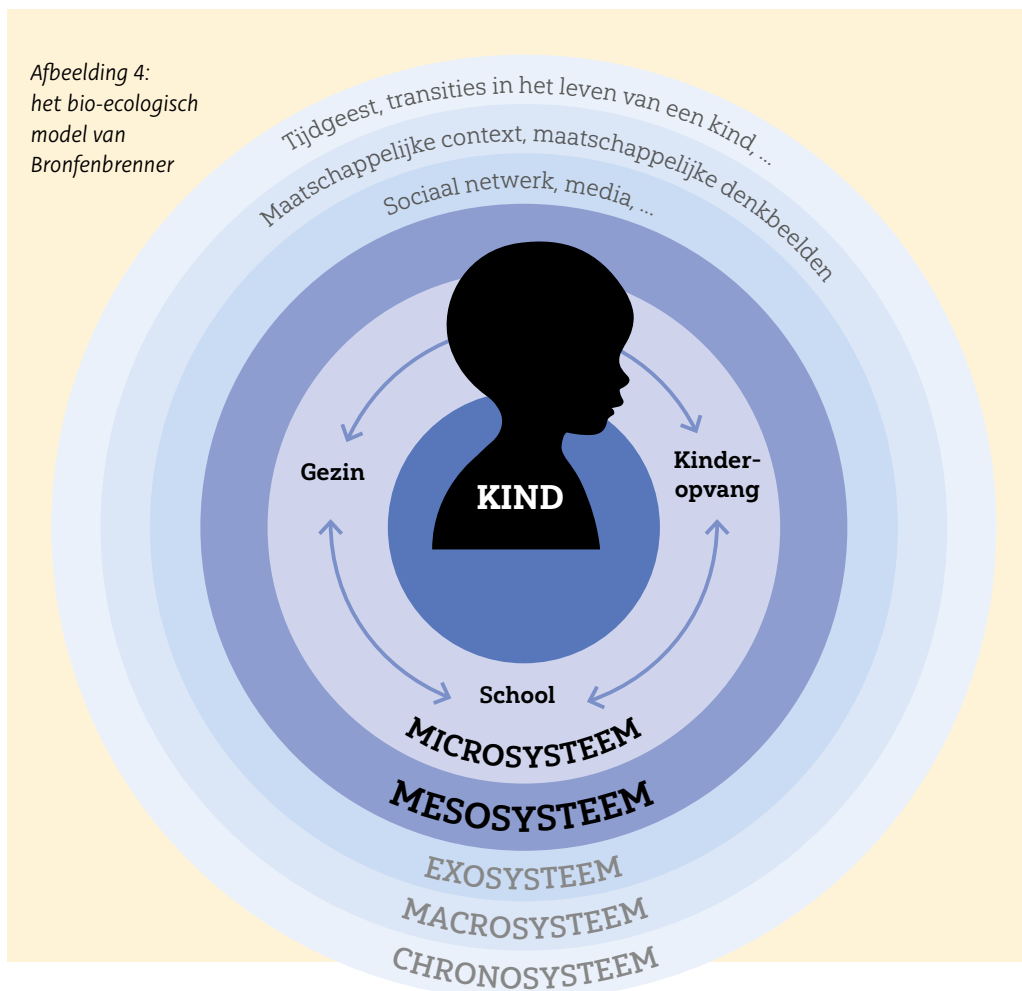
In lijn met deze theorie zien we de taalontwikkeling van kinderen in een bredere context: kinderen ontwikkelen taal in interactie met hun omgeving; ze hebben die omgeving nodig om daadwerkelijk taal te ontwikkelen. Taal biedt de sleutel tot een kansrijke toekomst. Deze ontwikkeling verloopt beter als kinderen continuïteit ervaren tussen de leefwereld thuis en

die op de (voor)school⁸. Daarom is het belangrijk dat je als pedagogisch professional bruggen bouwt tussen die twee leefwerelden en deze probeert te verbinden. Dat geldt in het bijzonder wanneer de afstand tussen school en thuis groot is en kinderen hierdoor discontinuïteit kunnen ervaren.

Lange tijd was het beleid voor onderwijskansen vooral gericht op compensatie voor wat kinderen en ouders ontbeerden. Om de verschillende leefwerelden van het kind te verbinden is het echter nodig dat pedagogisch professionals samenwerken met ouders en kijken naar wat kinderen meebrengen, in plaats van naar wat zij tekortkomen. Dit vraagt om een omslag in het denken bij pedagogisch professionals in en rond het onderwijs. Een mooie landelijke ontwikkeling waarin we die omslag zien ontstaan, is bij de benadering van meertaligheid⁹. Samenwerken met ouders volgens de zeven stappen van de aanpak *Thuis in Taal* helpt bij het maken van de omslag in denken en handelen. Het biedt pedagogisch professionals ondersteuning bij het (h)erkennen van de kennis en de talen die kinderen en ouders wél meebrengen, om daar vervolgens op voort te bouwen.

Om de taalontwikkeling inzichtelijk te maken gebruiken we de metafoor van het bouwen van een huis. Dit bouwproces bestaat uit het zorgen voor goede grond, een fundament, muren, een plafond en een dak. Alle onderdelen zijn nodig voor een stevig huis. Op een fundament dat niet stevig is, bouwen pedagogisch professionals minder gemakkelijk voort. Vanwege sociaaleconomische en culturele verschillen, of vanwege een andere thuistaal dan het Nederlands, kan het lastig zijn om te bepalen welke kennis en ervaringen een kind al heeft opgedaan. Als pedagogisch professional is het bezoeken van de thuisomgeving onmisbaar om het Taalhuis in aanbouw beter te leren kennen en de rol van de thuisomgeving te ervaren. Zo kun je beter bijdragen aan het bouwen aan het Taalhuis bij het kind, op school en thuis.

Afbeelding 4:
het bio-ecologisch
model van
Bronfenbrenner

Voor ieder kind een stevig Taalhuis

In afbeelding 5 is het bio-ecologisch model van Bronfenbrenner afgebeeld. Het is verbonden met het Taalhuis. De cirkel linksboven het Taalhuis illustreert hoe kinderen taal ontwikkelen binnen de context van de thuisomgeving. Kinderen ontwikkelen daar het fundament, passend bij de kennis van de wereld die zij thuis opdoen en de taal die zij van huis uit meekrijgen. Met dit taalfundament en met een eerste aanzet van de muren betreden kinderen de (voor)school of de kinderopvang. Pedagogisch professionals op de (voor)school, afgebeeld in de cirkel rechtsboven het Taalhuis, helpen het kind vervolgens het eigen Taalhuis verder te bouwen. Dat vereist inzicht in het fundament, in de vaste grond, de kennis van de wereld en in de mondelinge taalervaringen die kinderen meekrijgen. Ouders zijn onmisbare samenwerkingspartners om dit inzicht op te doen en om vervolgens met elkaar kinderen rijke interacties te bieden en hun wereld te vergroten.

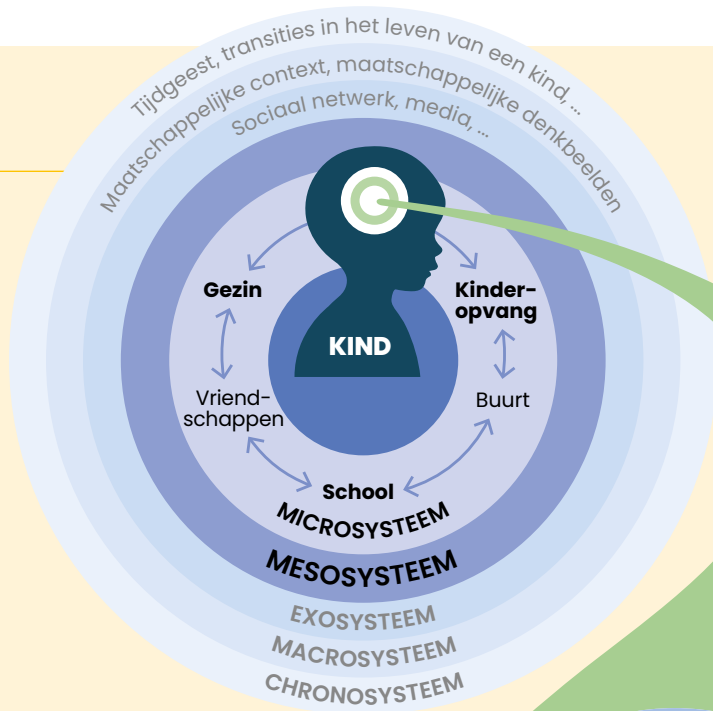
De onderste helft van afbeelding 5 toont het Taalhuis. Op het fundament dat kinderen meebrengen bouwen kinderen, professionals en ouders voort. Links in het huis staan de muren die de mondelinge taal en sociaal-emotionele ontwikkeling symboliseren. De muren rechts staan voor de ontwikkeling van de schriftelijke taal. Kinderen leren taal in samenhang, tijdens interacties die hun verbeeldingskracht en denkvermogen prikkelen. Het huis is af met een plafond, dat staat voor het sociaal-emotioneel welbevinden en de taalcompetenties die kinderen ontwikkelen. De deuren en ramen symboliseren het contact en de communicatie met de buitenwereld. Vanuit hun eigen Taalhuis kunnen kinderen op bezoek in het huis van anderen (ieder Taalhuis is anders!) en de wijde wereld betrekken bij de eigen wereld. Een stevig Taalhuis biedt ook altijd de mogelijkheid om veilig terug naar binnen te gaan en misschien even de deuren en ramen te sluiten. Een stevig Taalhuis helpt een kind in de toekomst te functioneren als volwaardig burger en te participeren naar vermogen.

Zeynep en de klok

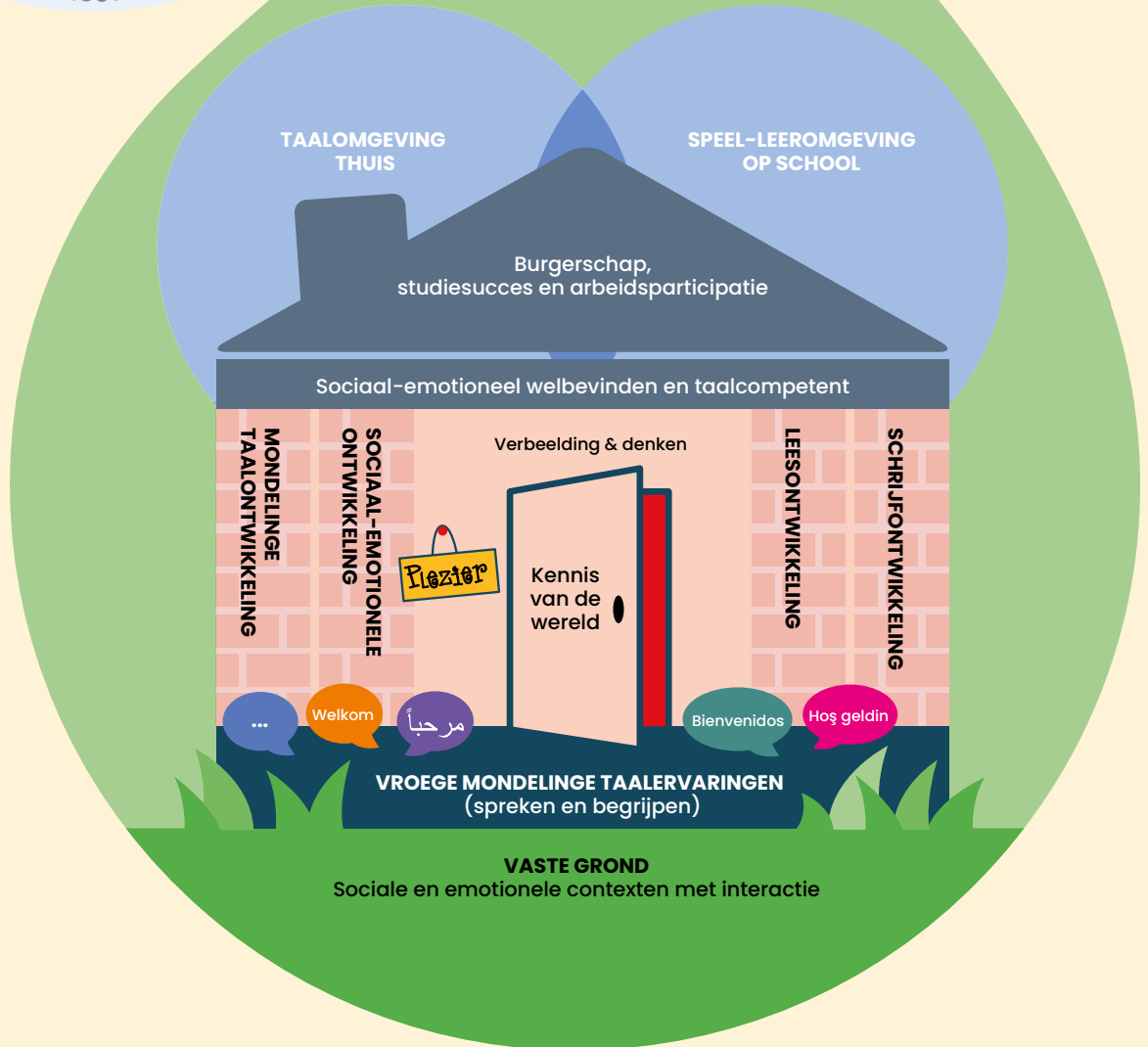
Het helpt kinderen als je hen vanuit hun kennis en taalervaringen helpt doorbouwen en hun thuistaal waardeert. In de praktijk is het soms zoeken hoe dat kan. We zien voorbeelden waarin professionals zoeken naar manieren en die soms leiden tot frustratie. Een voorbeeld van Janet illustreert deze zoektocht. Vader en moeder van Zeynep geven aan dat ze een beetje boos zijn op school. Vader vertelt dat Janet de vorige keer vertelde dat Zeynep de Turkse taal niet goed aanleert. Als voorbeeld noemt vader een situatie met een klok en een horloge. Janet begrijpt het niet meteen en vraagt vader om uitleg.

Vader legt uit: "Je hebt gevraagd wat 'klok' in het Turks is. Ik antwoordde hierop met 'Saat'. Daarna vroeg je wat 'horloge' in het Turks is, en ik zei opnieuw 'Saat'. Toen zei je dat dit niet klopt, dat een horloge 'kol saat' is en een klok 'duvar saat'. Ik werd boos, want in ons dagelijks taalgebruik zeggen we geen 'duvar' of 'kol' erbij. Nu krijg ik de schuld dat ik mijn kind geen taal kan aanleren. Maar je kunt Turks niet vergelijken met Nederlands."

De frustratie van vader was duidelijk zichtbaar. Hij voelde dat er een oordeel werd gegeven en voelde geen wederkerigheid. Janet schrok van de situatie en legde uit dat dit niet haar bedoeling was. Ze hoopte juist de thuistaal te waarderen en vader uit te leggen hoe belangrijk het is om rijke taal te gebruiken. Ze nodigt vader en moeder uit om meer te vertellen over hoe zij met Zeynep praten, en luistert.

Afbeelding 5: Voor ieder kind een stevig Taalhuis. Dit model is geïnspireerd op het bio-ecologisch model van Bronfenbrenner en het Taalhuis van Snow (in samenspraak met de auteur aangepast).¹⁰

2

Hoe?

Anders denken en handelen

Samenwerken met ouders volgens de zeven stappen van de aanpak *Thuis in Taal* vraagt om een omslag in denken en handelen. We stimuleren jou als pedagogisch professional om je focus, die misschien meer gericht is op het bieden van onderwijs in de kinderopvang of schoolsetting, te verruimen en ook te richten op de rol van het gezin thuis. In deze contextuele zienswijze staat niet de kinderopvang of (voor)school centraal, maar de ontwikkeling van het kind in de context waarin het opgroeit. De thuisomgeving is de primaire context, waarop je als pedagogisch professional aansluit. Dat vraagt van professionals niet alleen om een andere kijk op de samenwerking met ouders, maar ook om welwillendheid om de thuisomgeving te leren kennen en deze steeds in de schoolsetting te vervlechten. Als pedagogisch professional ben jij een voorloper om deze nieuwe manier van werken toe te passen. Dat lukt beter als je dat doet vanuit een onderbouwde aanpak en als je leert om maatwerk te bieden in gezinnen.

Melike en de bruiloft

Gezinsbegeleider Sandra komt thuis bij het gezin van Melike, een meisje van vijf jaar uit groep 1 van juf Sylvia. Het bezoek begint altijd met de vraag van Sandra wat Melike op school heeft gedaan. Dat is vaak een leuk gesprek. De moeder van Melike vertelt aan Sandra dat zij Melike vandaag, naar voorbeeld van Sandra, ook heeft gevraagd wat ze op school heeft gedaan. Melike antwoordde daarop met: "Niks." Moeder vertelt dat ze het niet begrijpt. Heeft ze iets verkeerd gedaan? Wanneer Sandra aansluit in het gesprek met Melike en moeder en dezelfde vraag stelt, geeft Melike opnieuw hetzelfde antwoord: "Niks." Ze steekt haar handen erbij omhoog om haar antwoord kracht bij te zetten.

Sandra is de dag erna op school en praat met Sylvia. Sylvia moet lachen en vertelt wat er gebeurd is in de klas en dat Melike het goed heeft verteld. Die dag hadden ze in de klas cadeautjes gemaakt voor de andere juf die ging trouwen. Samen met de kinderen hadden ze de bruiloft ook nagespeeld. Na een dag vol feestelijke activiteiten had Sylvia gezegd: "Vandaag hebben we helemaal niks aan de opdrachten gedaan." Ze legt ook uit dat ze daarbij gebaarde met haar handen, om te laten zien dat dit wel een uitzonderlijke situatie was. Sylvia vertelt ook dat Melike ontzettend genoot van het trouwspel en er helemaal in opging. Ze had er ook foto's van geplaatst op Parro om ouders een inkijkje te geven. "Heeft moeder die dan niet gezien?", vraagt Sylvia.

2.1 Zorg voor stevig maatwerk

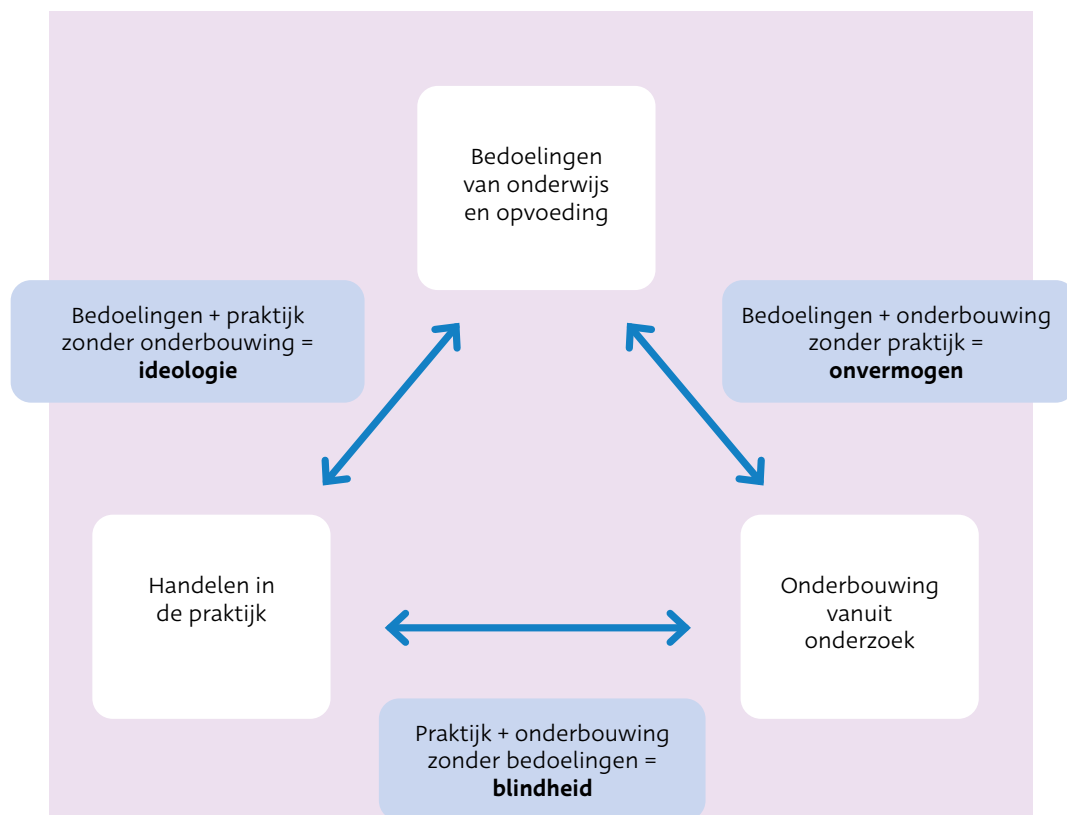
Er is geen snelle oplossing die je 'even' kunt doorvoeren in scholen om de verbinding tussen school en thuis te realiseren. Er is wel een lange weg, waarin je als pedagogisch professional reflecteert op je handelen, interventies ontwikkelt, uitvoert, evalueert en bijstelt. Met een cyclisch verbetertraject (dat verderop in deze handleiding wordt toegelicht) realiseer je in kleine stappen verbeteringen die passen bij de specifieke context van gezinnen, en die waardevol zijn voor de schoolcontext. Er is dus geen standaard aanpak die overal inzetbaar is. Als professional ontwikkel je een 'schooleigen' werkwijze die past bij jouw specifieke groep leerlingen en ouders en verzorgers. Je zorgt er steeds voor dat je de beschikbare onderbouwing vanuit onderzoek inbrengt, en zo betekenis geeft in de praktijk van de samenwerking in de thuisomgeving.

“We hadden geen zicht op wat moeder thuis met Mitchel doet, of ze met hem speelt of praat. Het is echt leuk en goed om een beeld ervan te hebben.”

Pedagogisch professional

Als pedagogisch professional ontwikkel je een onderbouwde aanpak door steeds te schakelen tussen heldere bedoelingen (waarom willen we samenwerken met ouders?), de specifieke gezinscontext (hoe ziet de thuisomgeving eruit en welke kennis en thuistalen zijn daar aanwezig, waarop we kunnen voortbouwen?) en de beschikbare kennis uit onderzoek (welke handelingen zijn werkzaam gebleken?). Je schakelt voortdurend tussen die niveaus, die je kunt zien als een driehoek (zie afbeelding 6). Door de juiste afstemming te zoeken in deze driehoek, kom je tot onderbouwd maatwerk¹¹.

De juiste afstemming in deze driehoek zoeken we op het niveau van het gezin en in het schoolteam. Immers, je kunt geen maatwerk uitvoeren om school en thuis te verbinden als je niet precies aansluit bij de bedoelingen en de praktijk van de school. Ook hierbij is het gebruik van inzichten uit onderzoek onmisbaar.

Afbeelding 6: Een onderbouwde en schooleigen aanpak (Meirieu, 2016)

We krijgen vaak de vraag of het wel mogelijk is om met ouders samen te werken. Hebben ouders niet teveel aan hun hoofd om ook nog de taalontwikkeling van kinderen te stimuleren? In ons onderzoek hebben we gemerkt dat we dit misschien te snel invullen voor ouders en dat ouders in veruit de meeste gevallen de samenwerking met pedagogisch professionals heel graag willen. Sterker nog, het vervult ouders en kind met een trots gevoel.

Samantha en haar moeder

De pedagogisch professional weet niet meer hoe ze de moeder van Samantha moet benaderen. Er is zoveel aan de hand in het gezin: vader is uit beeld, geldzorgen, moeder heeft een licht verstandelijke beperking... Gezinsbegeleider Ella maakt samen met de pedagogisch professional kennis met moeder en bespreekt de mogelijkheid van huisbezoeken. Na enige aarzeling stemt moeder in. De eerste keren is het zoeken voor Ella hoe ze de bezoeken aanpakt. Moeder was de afspraak vergeten en Ella stond voor een dichte deur. Dit gebeurde meerdere keren. Om dit te voorkomen besluit Ella voortaan 's ochtends een berichtje te sturen naar moeder, of de afspraak nog uitkomt. En dat helpt. De deur staat al open als Ella aankomt. Ze klopt, roept. Maar hoort geen antwoord. Ze besluit naar binnen te gaan. Het is er donker. Daar zit Samantha in de woonkamer achter haar tablet. Moeder komt uit de badkamer. Er komt een gesprek op gang over de schooldag van Samantha.

Na wat weken zoeken komt er een ritme in de huisbezoeken. Ella gaat met Samantha en moeder boodschappen doen, of naar de speeltuin. Op school merkt de pedagogisch professional dat moeder vaker binnenloopt. En ze praat meer met Samantha.

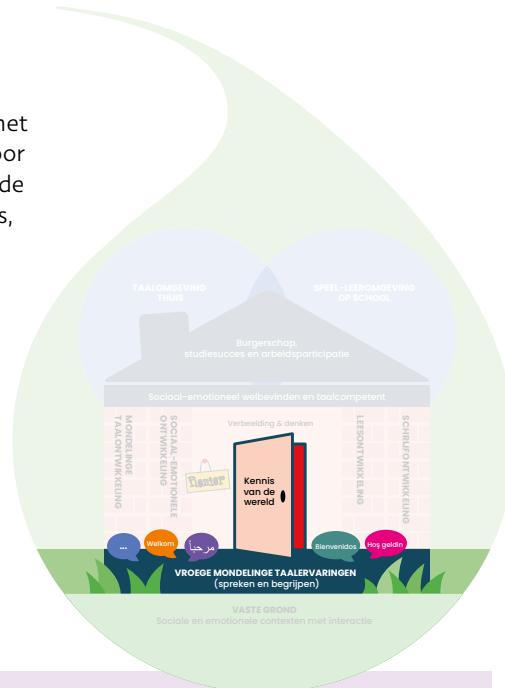
2.2 Zeven theoretische uitgangspunten

Op basis van ons onderzoek en door te leren van het onderzoek van anderen weten we veel over hoe je thuis maatwerk ontwerpt, met als doel de taalontwikkeling van kinderen te ondersteunen. Als pedagogisch professional geef jij vorm aan het maatwerk in de thuis-omgeving, door gebruik te maken van zeven theoretische uitgangspunten.

UITGANGSPUNT 1

Vind de kennisbronnen en taalervaringen van kinderen

De kennisbronnen en taalervaringen in de thuis-context zijn belangrijke aanknopingspunten om het taalfundament van een kind te begrijpen. Juist voor kinderen die opgroeien in gezinssituaties waarin de kloof tussen de wereld op school en thuis groot is, is het cruciaal de context van het kind thuis te leren kennen en die kennis in te zetten in het taalaanbod op de groep. Onderzoek laat zien dat deze manier van cultureel responsief werken bijdraagt aan het leerproces van kinderen¹². Als pedagogisch professional is het daarom raadzaam om je te verdiepen in de kennisbronnen en taalervaringen van kinderen en ouders thuis, zodat je hun bedoelingen en referentiekaders goed leert kennen en hierop kunt inspelen. Zo bied je kinderen de kans om hun Taalhuis voort te bouwen.

Kennisbronnen en taalervaringen

'Funds of knowledge' (kennisbronnen)¹³ zijn de ervaringen, mensen, materialen of activiteiten die bepalend zijn voor de kennis, vaardigheden of taal die kinderen meebrengen. Veel relevante bronnen zijn aanwezig in het gezin of het sociale netwerk van kinderen. Ze passen bij de (culturele) achtergronden van een gezinsverband. Ze zijn kenmerkend voor het gezamenlijk functioneren, de individuele ontwikkeling en het welbevinden van elk gezinslid. Deze kennisbronnen zijn zichtbaar in de leefwereld van gezinnen, zoals in de materialen die je ziet in huis of de inrichting van de thuisomgeving, in hun routines en in hun communicatie met elkaar en met de buitenwereld. Ze zijn sterk bepalend voor de identiteit van leerlingen, hoewel dit niet zonder meer het geval is voor alle kennisbronnen van thuis en niet voor alle gezinsleden identiek is. Daarom wordt ook wel gesproken over identiteitsbronnen¹⁴ ('Funds of identity'), waarmee we de verzameling kennisbronnen bedoelen die door leerlingen zelf als betekenisvol worden ervaren.

Het verschil wordt duidelijk met een voorbeeld. Hoewel alle gezinsleden een thuistaal delen, kunnen zij anders denken over de waarde van die taal ten opzichte van de taal die op school gesproken wordt. Als een kind zich sterk identificeert met een taal, dan is het een bron die de professional niet alleen kent, maar ook nadruk kan geven: *'Fadoua spreekt Nederlands en Arabisch. Hoe zeg ik spelen in het Arabisch, Fadoua?'*

Als een kind zich vooral identificeert met de Nederlandse taal, dan is het inzicht in de thuistaal vooral informatie die de leerkracht kan helpen om de Nederlandse taalontwikkeling van het kind te begrijpen. Het ligt dan minder voor de hand om de thuistaal als leerkracht te benadrukken. Het initiatief om dat wel te doen kan in dat geval meer bij het kind gelaten worden.

Pedagogisch professionals die werken volgens de funds of knowledge/identity-benadering sporen kennisbronnen op die voor kinderen betekenisvol zijn en zetten deze in in de klas. Dat doen ze op een manier die kinderen meer verbinding tussen school en thuis helpt ervaren. De aandacht voor hun kennisbronnen kan bijdragen aan hun gevoel van welbevinden, aan hun relatie met school en aan hun leerprestaties.

We onderscheiden de volgende kennisbronnen die bepalend zijn voor identiteitsontwikkeling van kinderen en/of ouders¹⁵:

- praktische bronnen: alledaagse routines in het gezin (boodschappen doen, koken, eten, afscheid nemen van ouder die naar werk gaat), hobby's van kinderen (tekenen, gamen) en activiteiten die buitenshuis worden ondernomen (zoals sport en muziek).
- culturele bronnen: activiteiten of symbolen die te maken hebben met een cultuur of religie, zoals een vlag, een boek, rituelen, feesten en verhalen. Culturele bronnen kunnen ook te maken hebben met een sociale categorie waartoe iemand behoort vanwege leeftijd, etnische groep of gender.
- geografische bronnen: een rivier, een werelddeel, gebergte of stad die een bron is voor identificatie.
- sociale bronnen: gezins- en familieleden, vrienden of kennissen en hun bezigheden, sociale media.
- institutionele bronnen: manieren van samenleven zoals een huwelijk of een samengesteld gezin.
- existentiële bronnen: ervaringen die te maken hebben met persoonlijke veerkracht en gebeurtenissen die vormend zijn. Dat kunnen positieve ervaringen zijn (overwinning, nieuwsgierigheid) en negatieve (verdriet om verlies, uitsluiting ervaren, of zelfs discriminatie).

Hoewel *taalervaringen* in de literatuur niet genoemd worden als een onderscheidende kennisbron, noemen wij deze wel apart. De thuistaal van een kind als communicatiemiddel (mogelijk een andere taal dan het Nederlands op school) en de manier waarop de ouder-kindinteractie plaatsvindt, zijn van grote invloed op de kennis en taal die kinderen meekrijgen en op hun identiteit. Op basis van die ervaringen vormen kinderen hun taalfundament.

Tot slot nog dit: kennisbronnen zijn belangrijke hulpbronnen voor de ontwikkeling van kinderen en het welzijn van het gezin¹⁶. Kennisbronnen zijn ongelijk verdeeld en afhankelijk van de sociaaleconomische situatie van het gezin (opleidingsniveau van ouders, inkomen en sociale netwerk). De sociale contacten van het gezin kunnen verschil maken om kinderen en hun ouders bewust te maken van de waarde van hun 'kapitaal'. Denk aan de thuistaal. Als de thuistaal ingezet kan worden dan geeft die mensen kracht en letterlijk taal om gehoord te worden. Andersom: door negatief te oordelen over de thuistaal ontnemen je de kracht. Als pedagogisch professional kun je een belangrijke hulpbron zijn door je versterkende aandacht voor kind en ouder en door toegang te geven tot nieuwe kennisbronnen, door bijvoorbeeld ouders in contact te brengen met andere ouders bij de wekelijkse ouder-kindactiviteit of door het doorverwijzen naar financiële tegemoetkomingen als ouders schoolreis niet kunnen betalen¹⁷.

Tips over het omgaan met gezinssituaties waarin armoede een rol speelt, vind je in:

'Omgaan met armoede op scholen: handreiking voor po en vo'

'Handreiking omgaan met armoede in de kinderopvang'

UITGANGSPUNT 2

Maak ouders bondgenoot

Alle ouders willen het beste voor hun kind. En alle ouders beschikken over belangrijke informatie die jou als pedagogisch professional kan helpen om het taalfundament van hun kind te leren kennen. Andersom geldt dat ook: ouders zien jou als een belangrijke partner in het leven en leren van hun kind, met informatie en kennis die voor hen waardevol is. Het gaat dus niet om de vraag óf je de samenwerkingsrelatie met ouders verdiept, maar hoe jij je als pedagogisch professional tot iedere ouder verhoudt, zodat je echt bondgenooten wordt. Juist ook wanneer ouders te maken hebben met factoren die hun rol in de taalontwikkeling van kinderen bemoeilijken, zoals stress, een andere thuistaal dan het Nederlands of beperkte kennis van het schoolsysteem.

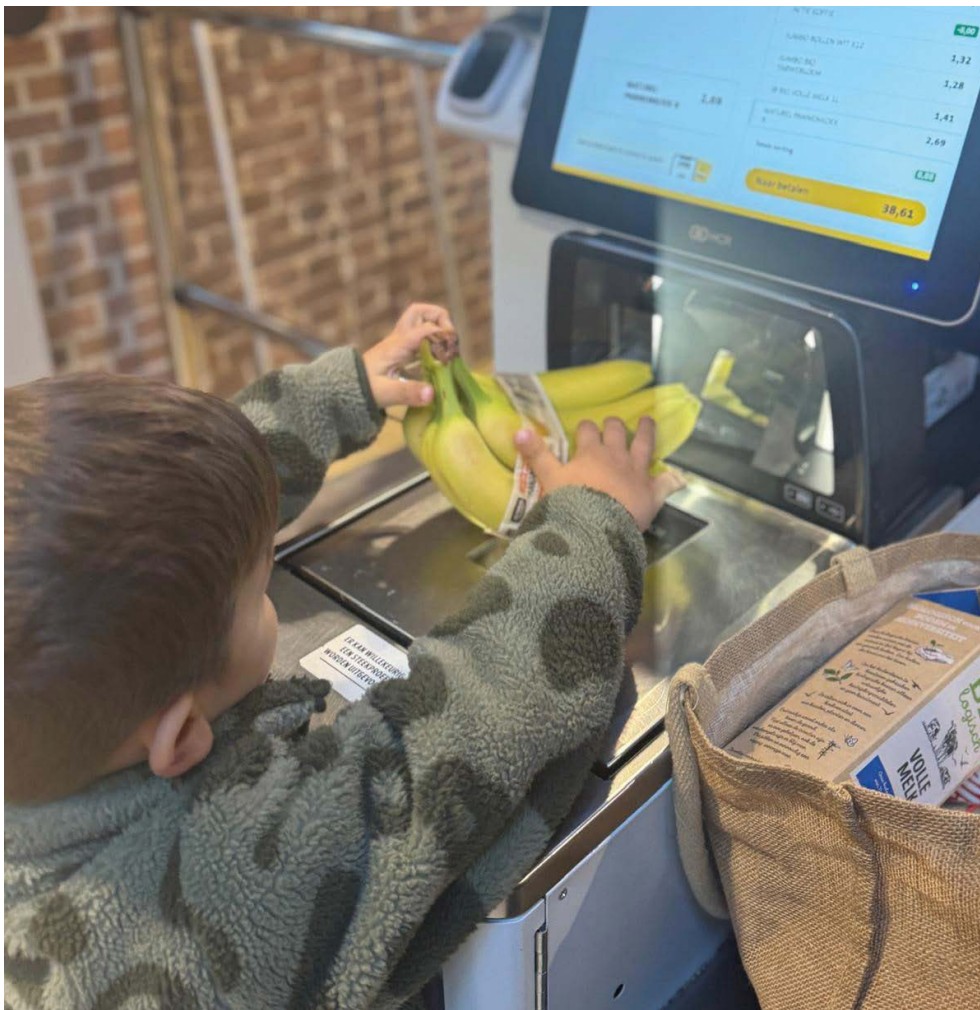
"Ik denk dat de ouders door de thuisaanpak meer het besef hadden dat ze, door met Nafisa te praten, haar de taal leren en dat ze een belangrijke rol spelen. En dat ze zagen dat dat werkt."

Pedagogisch professional

Een belangrijke sleutel tot een goed bondgenootschap ligt in het vertrouwen waarmee jij als pedagogisch professional ouders benadert, en in je vermogen hun situatie goed in te schatten. Wat voor kinderen geldt, geldt ook voor ouders: verwachtingen of gedrag die voortkomen uit vooroordelen kunnen uitgroeien tot een *self-fulfilling prophecy*; een voorspelling die werkelijkheid wordt, doordat het gedrag van die persoon door die verwachting beïnvloed wordt.¹⁸ Denk je dat ouders door hun werk geen tijd hebben om in de klas te komen kijken, en voer je daarom het gesprek daarover niet, dan zullen ze inderdaad niet komen. Maar als je wél met ouders praat over het belang van hun rol thuis en de samenwerking tussen school en thuis, gaan ze nadenken over manieren om daaraan bij te dragen. Herken en zet daarom je eigen vooroordelen opzij en versterk ouders in hun wens om het goede te doen voor hun kind. Doe dat vervolgens samen met hen.

Voor ouders geldt net als voor kinderen dat zij beschikken over kennisbronnen en taalervaringen die hun identiteit bepalen. Denk aan hun moedertaal, hun jeugdervaringen in verschillende contexten, hun dagelijkse zorgmomenten voor hun gezin en hun persoonlijke interesses (hobby's, werk). Ouders dragen, bewust of onbewust, hun kennis en taal over op hun kinderen. Door die kennis en taalervaringen te benoemen en te waarderen, versterk je hun gevoel van bekwaamheid. Juist dat gevoel van zelfvertrouwen (*self-efficacy*) is belangrijk voor de bereidheid van ouders om met jou als pedagogisch professional samen te werken¹⁹. Wanneer ouders begrijpen en ervaren hoe belangrijk hun rol is in de taalontwikkeling van hun kind, en hoe de samenwerking met jou als professional hun kind versterkt, dan vind je elkaar als bondgenoten²⁰. En ben je welkom in ieder gezin.

Afbeelding 7: Verschillen tussen een probleemfocus en een perspectieffocus²¹

Probleemfocus

- Het verleden _____
- Wat is er verkeerd gegaan? _____
- Repareren _____
- Controle _____
- Expert(s) van buiten _____
- Tekorten en gebreken _____
- Compliceren _____
- Fragmenteren _____
- Definities en verklaringen _____

Perspectieffocus

- De toekomst
- Waar willen we meer van zien?
- Bouwen
- Invloed
- Samenwerking medewerkers
- Kansen en mogelijkheden
- Simplificeren
- Integreren
- Acties en resultaten

"Ik had het gevoel dat Alwan meer begreep.
En hij is meer woordjes gaan zeggen na de
huisbezoeken. Ik denk omdat moeder meer in
haar thuistaal met hem ging praten."

Pedagogisch professional

UITGANGSPUNT 3

Denk in perspectief

Ieder kind heeft van nature het vermogen om te leren communiceren en heeft recht op een rijke taalontwikkeling. Daarom is het belangrijk dat pedagogisch professionals vertrouwen hebben in het communicatieve potentieel van elk kind, en openstaan voor andere, ook culturele, perspectieven dan die zij vanuit hun eigen achtergrond kennen. Het helpt daarbij om bewust te denken in mogelijkheden en perspectieven, in plaats van in vermeende tekorten bij kinderen of ouders (zie afbeelding 7).

Dat doe je door te denken in kansen en mogelijkheden, door oog te hebben voor de kennisbronnen die kinderen en ouders meebrengen, en door daarop voort te bouwen in samenwerking. Als professional heb je veel invloed wanneer je deze positieve manier van denken niet alleen toepast, maar ook uitdraagt in gesprek met kinderen, ouders en collega's. Daarbij laat je je ondersteunen door theorie, dialoog en een onderzoekende houding²².

UITGANGSPUNT 4

Ondersteun het leren van elkaar in een community

Als pedagogisch professional wil je samenwerken met ouders en van elkaar leren. Het is belangrijk om te voorkomen dat je onbewust ook onderwijs geeft aan ouders, of dat ouders 'schooltje spelen' met hun kind. Daarmee verdwijnen namelijk de gelijkwaardigheid en balans die essentieel zijn voor een effectieve samenwerking. Juist het informele ontmoeten van elkaar als opvoeders, het gezamenlijk doel om het kind te ondersteunen, biedt ruimte en inspiratie om van elkaar te leren.

Zo'n ontmoetingsplek kun je vormgeven met de aanpak *Thuis in Taal* op school. De structurele inzet van de wekelijkse ouder-kindactiviteiten, waarbij alle ouders deelnemen in de groep van hun kind, creëert een laagdrempelig moment van verbinding en wisselwerking tussen pedagogisch professionals, ouders en kinderen²³. Door als professional bewust interacties met kinderen te *modelen* en actief mee te doen met kind en ouder, geef je ouders die dat nodig hebben herkenbare voorbeelden om op voort te bouwen.

Mitchel en het fruit

Mitchel is bijna drie jaar. Ouder en kind zitten bij het spel 'Wat is weg?'

Moeder vraagt drie keer: 'Wat is weg?' Het kind kijkt teleurgesteld en zegt niets.

De pedagogisch professional Hanna sluit aan. Ze vraagt: 'Mag ik meespelen, Mitchel en mama?' Ze kijkt naar het spel: 'Uhm... welke kleur is dat wat weg is, mama?'

Moeder antwoordt: 'Geel.'

Hanna: 'Oké Mitchel, het is geel. Welk fruit kennen we dat geel is?'

Mitchel denkt na en zegt: 'Die zachte.'

Hanna: 'Die zachte... ja! En ik denk dat het fruit is dat jij lekker vindt, want ik zie dat je het vaak eet. Toch mama?'

Mama knikt. 'Hij eet het iedere dag.'

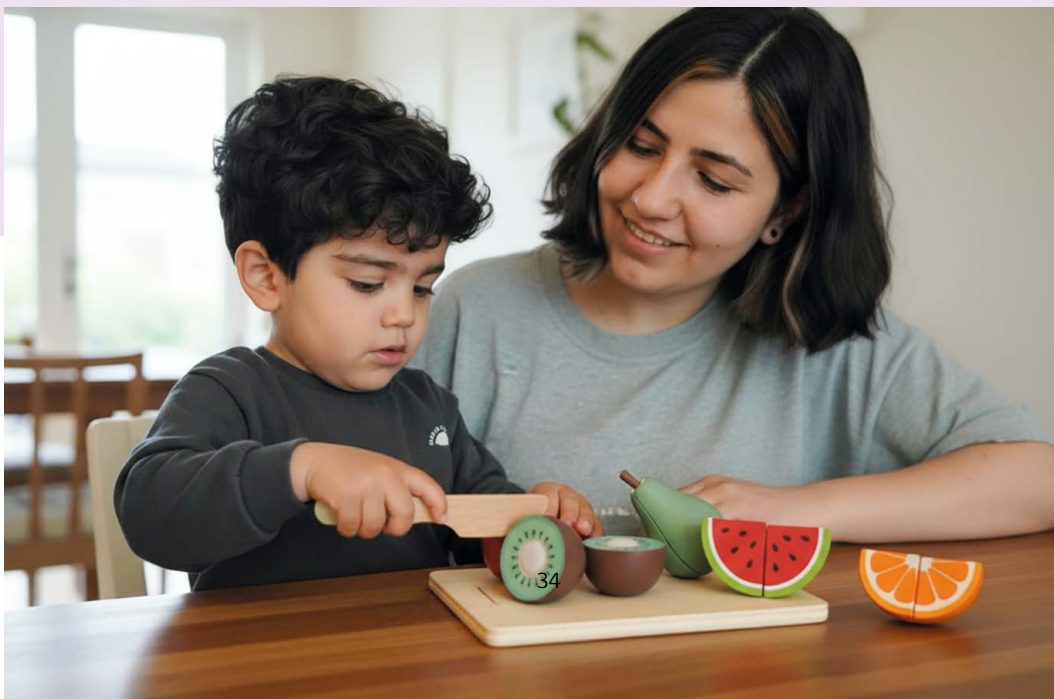
Mitchel zegt: 'ba.... Banana?'

'Heel goed, Mitchel! Een banana,' zegt moeder.

'Een lekkere banaan' zegt de pedagogisch professional. 'Daar heb ik wel trek in!'

Hanna en mama klappen in hun handen en Mitchel kijkt trots.

'Nu ik,' zegt Mitchel.

"Ook naar ons toe kwam moeder meer uit haar schulp. Ze nam minder afstand."

Pedagogisch professional

Het begeleiden vraagt om actief meedoen en het *modelen* hoe kinderen ruimte krijgen om te denken en woorden te zoeken, bijvoorbeeld met behulp van *scaffolding*. Help kind en ouder een positieve ervaring op te doen met een interactie waarin zij beurten afwisselen en plezier beleven. Voor voorbeelden van het *modelen* en het aanbieden van taalstimulerende strategieën aan ouders kun je de handreikingen in het boek *Thuis in Taal* raadplegen.

Tegelijkertijd leer jij als pedagogisch professional veel over ouders en kinderen door zo dichtbij te zijn. Je krijgt zicht op hoe ouders ruimte geven aan hun kind in gesprekken, of op de taal die zij samen gebruiken. (Zo gebruiken Mitchel en zijn moeder het woord *banana* in plaats van banaan. Welke woorden gebruiken zij thuis nog meer?)

Een extra kracht van deze gezamenlijke momenten in de groep is de interactie tussen ouders onderling. Hanna speelt niet alleen mee met Mitchel en zijn moeder, maar ook met Reina en haar vader, en met Denzel en zijn oma. Ouders kijken naar elkaar, delen tips en leren van elkaars aanpak.

Wanneer ouder-kindactiviteiten gedurende langere tijd worden ingezet, kan er een sterk communitygevoel ontstaan: een gevoel van onderlinge verbondenheid waarin alle ouders zich gezien en gewaardeerd voelen in hun rol, en op een informele manier van elkaar leren. Als pedagogisch professional kun je dit leren van en met elkaar versterken door ruimte te creëren voor ontmoeting, bijvoorbeeld met een kop koffie na afloop, of door ouders mooie voorbeelden met elkaar te laten delen. Zo groeit een gemeenschap waarin ouders zich vertrouwd voelen met informeel leren van elkaar. Dat vormt een waardevolle brug tussen school of kinderopvang en de thuisomgeving.

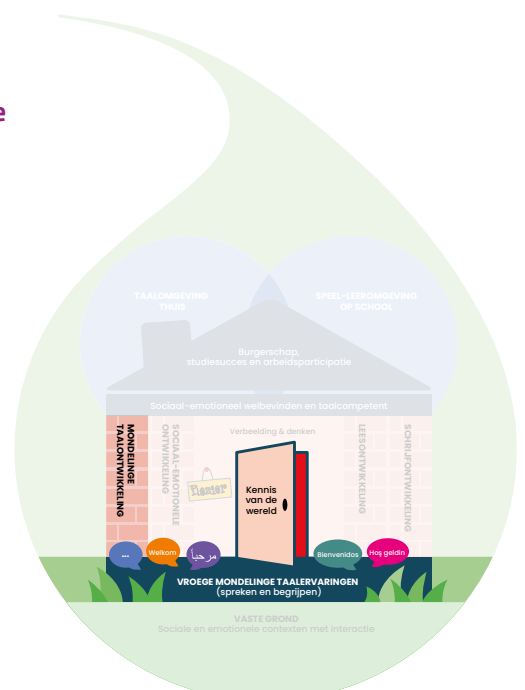
UITGANGSPUNT 5

Stimuleer samen met ouders het taalleermechanisme van kinderen

Door ook in de thuissituatie mee te praten of te spelen, aansluitend bij de routines en de taal van thuis, geef je kinderen en hun ouders waardevolle ervaringen waarop zij thuis kunnen voortbouwen. Als pedagogisch professional investeer je in de aanpak met ouders op school en thuis, om de taalontwikkeling van kinderen te ondersteunen. Het vertrekpunt daarbij is het taalleermechanisme (afbeelding 8)²⁴.

Taalrijke interacties tussen ouder en kind vormen de kern van een goede taalontwikkeling. Het helpt wanneer ouder en kind echte gesprekken voeren, waarin ouders oprecht interesse tonen in wat hun kind te vertellen heeft en het kind ruimte krijgt om het woord te nemen²⁵.

Met *scaffolding* bied je het kind als het ware de steigers voor een volgende ontwikkelingsstap die past bij de "zone van naaste ontwikkeling" van het kind. Hiermee bedoelen we wat een kind al zonder hulp kan naar wat een kind met hulp kan. Niet alle ouders kennen deze manier van het kind ondersteunen.

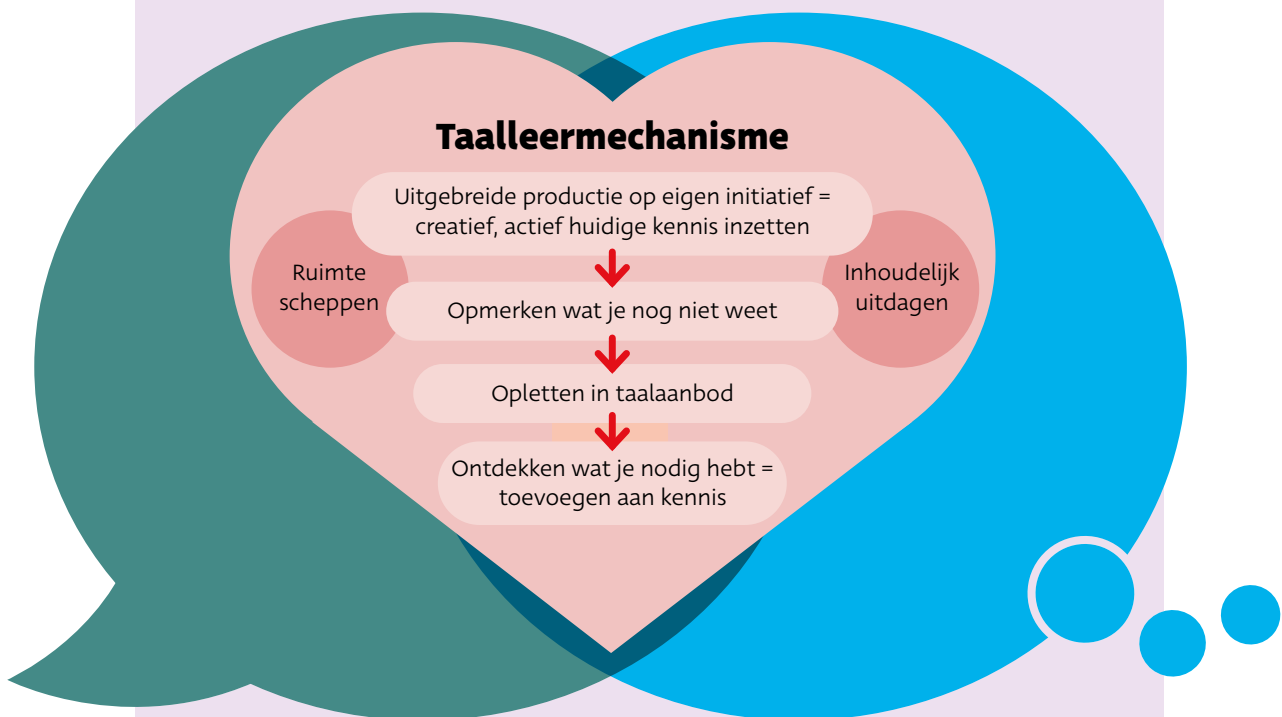
Taalleermechanisme

Volwassenen zijn onmisbaar in het taalleren van kinderen. Het werkt voor kinderen heel stimulerend wanneer een volwassene hen uitdaagt en aanmoedigt om te praten. Zo ontwikkelt een kind taal. Kinderen beschikken van nature over dit vermogen. Door vragen te stellen, te luisteren en daarop weer te reageren, stimuleert de ouder het kind tot 'taaldenken'.

Lees meer over het taalleermechanisme en spel in Boland e.a. (2022) en www.taal-in-spel.nl²⁶

Afbeelding 8²⁴

De taalontwikkeling verloopt sneller en beter wanneer kinderen veel zelf praten, dan wanneer ze vooral moeten luisteren. In veel gezinnen gebeurt dat vanzelf: het kind wordt als volwaardige gesprekspartner gezien. In gezinnen waar dit minder vanzelfsprekend is, helpt het als ouders en kinderen hier ervaring mee opdoen. Die ervaringen bieden we tijdens ouder-kindactiviteiten in de groep.

Wanneer je merkt dat een kind in de groep moeite heeft met het aangaan van interacties, kan het waardevol zijn om deze ervaringen ook thuis te stimuleren. Deze handleiding biedt daarvoor praktische handvatten, waarbij de kennisbronnen en taalervaringen van kinderen en ouders thuis de basis vormen.

In ons onderzoek hebben we mooie voorbeelden gezien hoe het meedoen in de thuis-omgeving kinderen 'aan' kan zetten in hun interactie, omdat ouders hun kind daar vaak meer ruimte geven om te praten. De winst voor jou als pedagogisch professional is dat kinderen tijdens taalactiviteiten op school meer betrokken raken en beter in staat zijn om gesprekken aan te gaan met jou en met andere kinderen.

Nafisa en de koffer

Isa komt thuis bij Nafisa. Moeder vertelt dat het gezin (vader, moeder en twee kinderen) in de zomer naar Marokko gaat. Isa vraagt of moeder en Nafisa meer over de vakantie willen vertellen. Moeder geeft aan dat Nafisa zo'n gesprek moeilijk vindt.

Isa legt uit dat het voor Nafisa helpt om te praten over iets wat ze concreet kan zien. Ze vraagt of moeder een tas of koffer heeft. Even later komt moeder terug met een koffer. Tijdens het inpakken praten Nafisa, haar moeder en Isa over wat er allemaal in een koffer past en wat allemaal mee kan naar Marokko en wat niet.

Nafisa denkt dat zij direct daarna vertrekken en pakt haar jas. Ze begrijpt nog niet goed wat 'de toekomst' betekent. Moeder en Isa leggen uit dat de vakantie pas over over vijf nachtjes slapen is.

Na de vakantie komt Isa opnieuw langs. Nafisa reageert enthousiast en vertelt in haar eigen woorden over de koffer en waar die naartoe is gegaan. Isa merkt dat moeder haar dochter nu meer ruimte geeft om zelf te vertellen en te laten zien.

Door deze activiteit heeft Nafisa niet alleen beter leren begrijpen wat vakantie is, maar ook geleerd te praten en denken buiten het hier en nu.

UITGANGSPUNT 6

Reflecteer samen met ouders op wat werkt

Er zijn geen lange gesprekken nodig om ouders bewust te maken van hun rol tijdens de interactie met hun kind. Vaak gaat het vanzelf, als ze ervaren dat het kind positief reageert op een vraag of compliment. Ouders worden hierdoor enthousiast en proberen meer taal uit te lokken bij hun kind. Toch is het van belang om met ouders kort te bespreken wat er gebeurt in de taalontwikkeling van het kind en hoe de ouder bijdraagt aan die ontwikkeling, tijdens de interactie met het kind. We noemen dat een *reflectie*.

Nafisa en haar moeder

Isa reageert enthousiast als Nafisa vertelt over haar reis naar Marokko met de koffer. Ze reageert ook enthousiast naar moeder door te benoemen wat een grote stap Nafisa heeft gemaakt in haar taalontwikkeling. Nafisa gebruikt meer woorden, zoals koffer, jurk, auto, zwemmen, oma en familie. Ze vertelt over wat ze deed op vakantie, en gebruikt dus taal buiten het hier en nu. Moeder kijkt vol trots weg. Moeder zegt dat Isa dat goed heeft geleerd aan haar dochter. Isa zegt dat zij er niet bij was in Marokko, en dat moeder blijkbaar veel met Nafisa heeft gesproken. Dat ze dat ook al deed tijdens het moment met de koffer voor de vakantie. Want moeder had de koffer erbij gepakt. Zij had ruimte gemaakt om met Nafisa te kijken naar de koffer en kleding uit te zoeken. Moeder kijkt vol trots naar haar dochter en vertelt dat ze nu ook met haar dochter praat over welke kleding fijn is om te dragen bij warm weer, of juist wanneer het koud is²⁶.

Als jij als pedagogisch professional helder benoemt welke ontwikkeling het kind doormaakt (zoals de groei van de woordenschat die je ziet, of de groei in betrokkenheid tijdens het gesprek), ziet de ouder deze ontwikkeling nog beter en wordt de ontwikkeling betekenisvol. Door de rol te benoemen die de ouder speelt bij die ontwikkeling, ervaren ouders het belang daarvan en eigenen ze zich die rol meer toe. Deze reflectie is vooral belangrijk bij ouders die minder bekend zijn met praten met hun kind. Zij ervaren vaak meer afstand en schrijven de successen eerder toe aan de pedagogisch professional.

UITGANGSPUNT 7

Houd de contextuele bril op

Als pedagogisch professional met ervaring in de aanpak *Thuis in Taal* weet je hoe belangrijk het is om met een contextuele bril te kijken, zoals besproken in het vorige hoofdstuk. Dat betekent dat je oog hebt voor de invloed van de thuisomgeving en samen met ouders werkt aan een goede aansluiting tussen thuis en (voor) school. Als professional in de kinderopvang of op school helpt deze bril je voort te bouwen op de kennis en de taal die het kind meebrengt. Je sluit aan bij de zone van naaste ontwikkeling van het kind, je ondersteunt door het kind te helpen de stap te zetten van wat het al zelfstandig kan, naar wat het met jouw hulp kan bereiken.

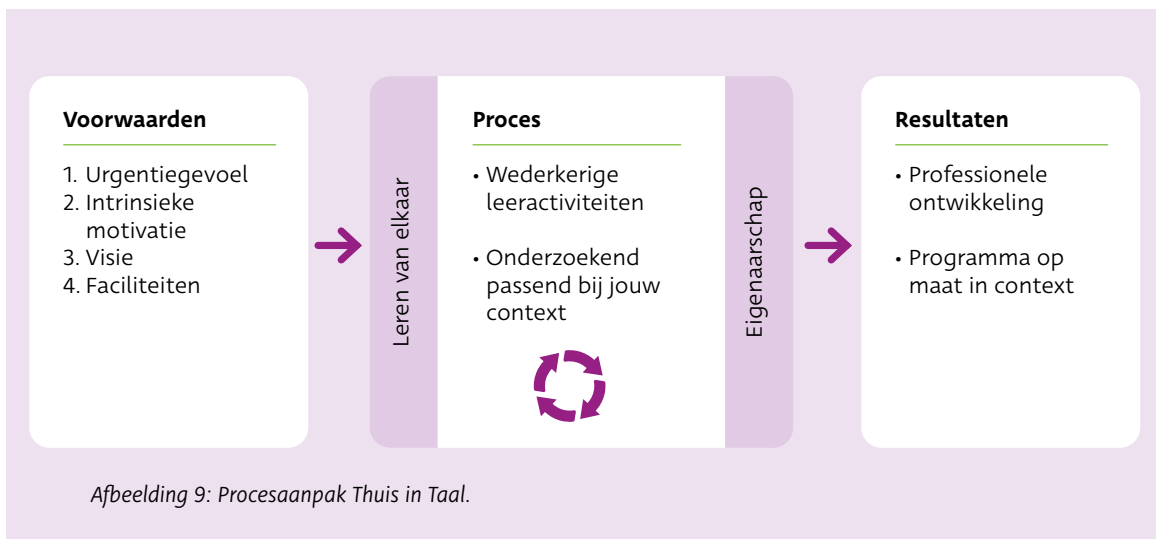
Tip: Maak foto's

Het kan helpen om foto's te maken tijdens activiteiten, zodat je na afloop met ouder en kind kunt terugblikken en napraten. Nog mooier is het als er van alle huisbezoeken foto's zijn en er teruggeblikt kan worden op het verloop daarvan, aan de hand van foto's die een tijdlijn laten zien. Eventueel kunnen ouder en kind er een ouder-kindboek van maken.

Het onderwijssysteem is vaak niet ingericht om voort te bouwen op wat kinderen van huis uit meekrijgen. In de hectiek van alledag, waarin het schoolbelang de meeste aandacht krijgt, vraagt het inspanning om die contextuele bril op te houden. Een veelgebruikt argument om hem af te zetten, is dat er geen tijd is om verbinding te maken met de thuisomgeving. Maar bedenk: snelle oplossingen hebben tot nu toe weinig bijgedragen aan het verkleinen van kansengelijkheid. Kies daarom voor de lange weg, die onderbouwd is met theorie en praktijkonderzoek. Laat die contextuele bril dus niet los, maar houd hem stevig op.

2.3 Gebruik een procesaanpak

De thuisaanpak is geen snelle oplossing. Het vraagt om anders denken en handelen, met als doel per kind en per thuissituatie maatwerk te bieden dat past bij jou en je organisatie. Dat betekent dat jij als pedagogisch professional een aanpak ontwerpt waarin de zeven theoretische uitgangspunten uit de vorige paragraaf steeds een plek krijgen. Je werkt vanuit jouw taalaanbod in de praktijk en kijkt met een positieve bril. De basis is de aanpak *Thuis in Taal* op school. Zorg dat die stevig staat. Vanuit de community die je in je groep met ouders en kinderen hebt opgebouwd, ontwerp je vervolgens de aanpak voor thuis, volgens drie processtappen, die je in afbeelding 9 hieronder ziet.

Dit model bestaat uit drie onderdelen die houvast bieden in het werkproces en richting geven aan de gewenste resultaten. De thuisaanpak vraagt van jou dat je je ontwikkelt in het vormgeven van dit proces. Hoe jij dit proces inricht, bepaalt mede of ouders vertrouwen krijgen in de samenwerking en ook zelf willen bijdragen aan een programma dat haalbaar en betekenisvol is voor hen. Zo bereik je samen de beoogde resultaten en raak ook jij enthousiast. Uiteindelijk zorgt dit ervoor dat de thuisaanpak duurzaam wordt en een vaste plek krijgt in het dagelijks handelen en in het beleid van de school.

STAP 1

Realiseer de voorwaarden voor een thuisaanpak

Voordat je de thuisaanpak succesvol en duurzaam kunt inzetten, moeten eerst een aantal voorwaarden op orde zijn. Dit vraagt om een voortraject waarin je nagaat of die voorwaarden aanwezig zijn, bij ouders én binnen jouw organisatie. Dit doe je in gesprekken met ouders, de directie en collega's. In die gesprekken werk je er actief naartoe dat alle randvoorwaarden zijn gerealiseerd *voordat* je van start gaat.

Er zijn vier randvoorwaarden die sterk bijdragen aan het succes van de implementatie:

1. Gevoel van urgentie

Jij in de eerste plaats, maar ook je collega's op de groep en leidinggevendenden, voelen de urgentie om kansengelijkheid te bevorderen. Jullie erkennen het belang van een sterkere verbinding tussen school en de taalomgeving thuis, en van een hechtere samenwerking met ouders. Ook voor ouders geldt dat het ervaren van die urgentie een voorwaarde is voor samenwerking.

2. Intrinsieke motivatie

Professionals en ouders nemen deel vanuit intrinsieke motivatie. Als community willen jullie leren om jullie rol in de taalontwikkeling van kinderen te versterken, door op een onderzoekende manier nieuwe kennis en vaardigheden te ontwikkelen. Jullie beseffen dat dit inspanning vraagt en niet vanzelf gaat. In het voortraject onderzoek je daarom of ouders en betrokken collega's intrinsiek gemotiveerd zijn om mee te doen en bereid zijn om samen te werken op de manier die deze aanpak vraagt.

Voorkom invullen voor de ouders

We merken dat professionals het soms lastig vinden om het gesprek met ouders aan te gaan, omdat ze denken dat ouders niet willen samenwerken. We legden eerder al uit, hoe een verkeerde inschatting kan leiden tot precies dat wat je niet wilt, in dit geval dat ouders niet meedoen. Vul dus niet vooraf in voor ouders, maar investeer in het gesprek over hun ervaringen en die van jou.

Het is belangrijk dat ouders vooraf begrijpen *waarom* de samenwerking zo belangrijk is, in de groep en thuis (zie het vorige hoofdstuk). Jij hebt de taak om dit waarom overtuigend over te brengen, zodat er bij ouders en collega's behoefte ontstaat om samen te onderzoeken wat werkt. Maak daarbij duidelijk dat er geen kant-en-klare aanpak bestaat; jullie gaan samen aan de slag. Begin klein, bijvoorbeeld met een groepje gemotiveerde ouders binnen jouw eigen groep. Zo kun je ervaren hoe de aanpak uitpakt en of andere ouders of collega's later willen aansluiten.

3. Visie

Zorg dat er binnen de organisatie, samen met ouders, een gedeelde visie ontstaat op de samenwerking rond de taalontwikkeling van kinderen; een visie waarin de waarde van de taalomgeving thuis nadrukkelijk wordt erkend. Dat is niet vanzelfsprekend. Soms staat er iets op papier, maar gebeurt er in de praktijk iets anders, of andersom. Creëer daarom ruimte voor visieontwikkeling door het gesprek aan te gaan. Gebruik daarbij wetenschappelijke bronnen die passen bij de bedoelingen en de praktijk van de organisatie, zodat de visie goed onderbouwd is.

Binnen het professionaliseringstraject van *Thuis in Taal* werken we met het bio-ecologische model en de metafoor van het Taalhuis (zie hoofdstuk 1). Deze modellen bieden houvast voor het handelen van pedagogisch professionals en ouders. Bij het werken aan de voorwaarden zijn dit waardevolle visuele hulpmiddelen om met ouders en collega's het gesprek te voeren en tot een gedeelde visie te komen.

4. Faciliteiten

De aanpak op een school of kinderopvanglocatie en de bijbehorende huisbezoeken vragen om tijd en ruimte. Dat geldt zowel voor de schoolleiding als voor de ouders, die moeten kunnen en willen investeren op momenten die voor hen haalbaar zijn. Ook deze faciliteiten bespreek je in het voortraject.

"Ik zou ook graag op huisbezoek gaan om school en thuis te verbinden. Maar helaas is er een gebrek aan tijd en middelen."

Pedagogisch professional

Zonder deze vier randvoorwaarden kom je als pedagogisch professional moeilijk in beweging en is het lastig om ouders enthousiast te maken. Dat kan het succes en de borging van de aanpak in de weg staan. De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de voorwaarden ligt uiteindelijk bij de leidinggevers, maar het vraagt wel jouw inzet om hierop aan te sturen.

STAP 2

Ontwerp een passende thuisaanpak

Wanneer aan de randvoorwaarden is voldaan, kun je de thuisaanpak vormgeven. Jij bent, samen met de kinderen en ouders, eigenaar van het ontwerp en de uitvoering. Daarbij werk je vanuit de zeven ontwerpprincipes uit de vorige paragraaf. Je creëert een veilige omgeving waarin ouders met hun kind een community vormen, waarin iedereen met en van elkaar leert, met taal als verbindend middel in voortdurende interactie. Door samen te leren en ervaringen te delen, ontwikkel je stap voor stap een aanpak die echt past bij jouw groep en bij de gezinnen waarmee je werkt.

STAP 3

Werk resultaatgericht aan de taalontwikkeling van kinderen

Je organiseert huisbezoeken bij alle kinderen en ouders. En waar nodig bied je extra ondersteuning met aanvullende huisbezoeken, om het taalproces thuis te versterken. Met jouw werkwijze richt je je op het bevorderen van de taalontwikkeling van kinderen en maak je ouders tot volwaardige bondgenoten. De samenwerking met ouders is maatwerk, afgestemd op hun specifieke context en mogelijkheden. Zo groeit de thuisaanpak uit tot een duurzaam onderdeel van het dagelijks handelen binnen de groep en de (voor)school.

3

Wat?

Dit doe je om je
doelen te bereiken

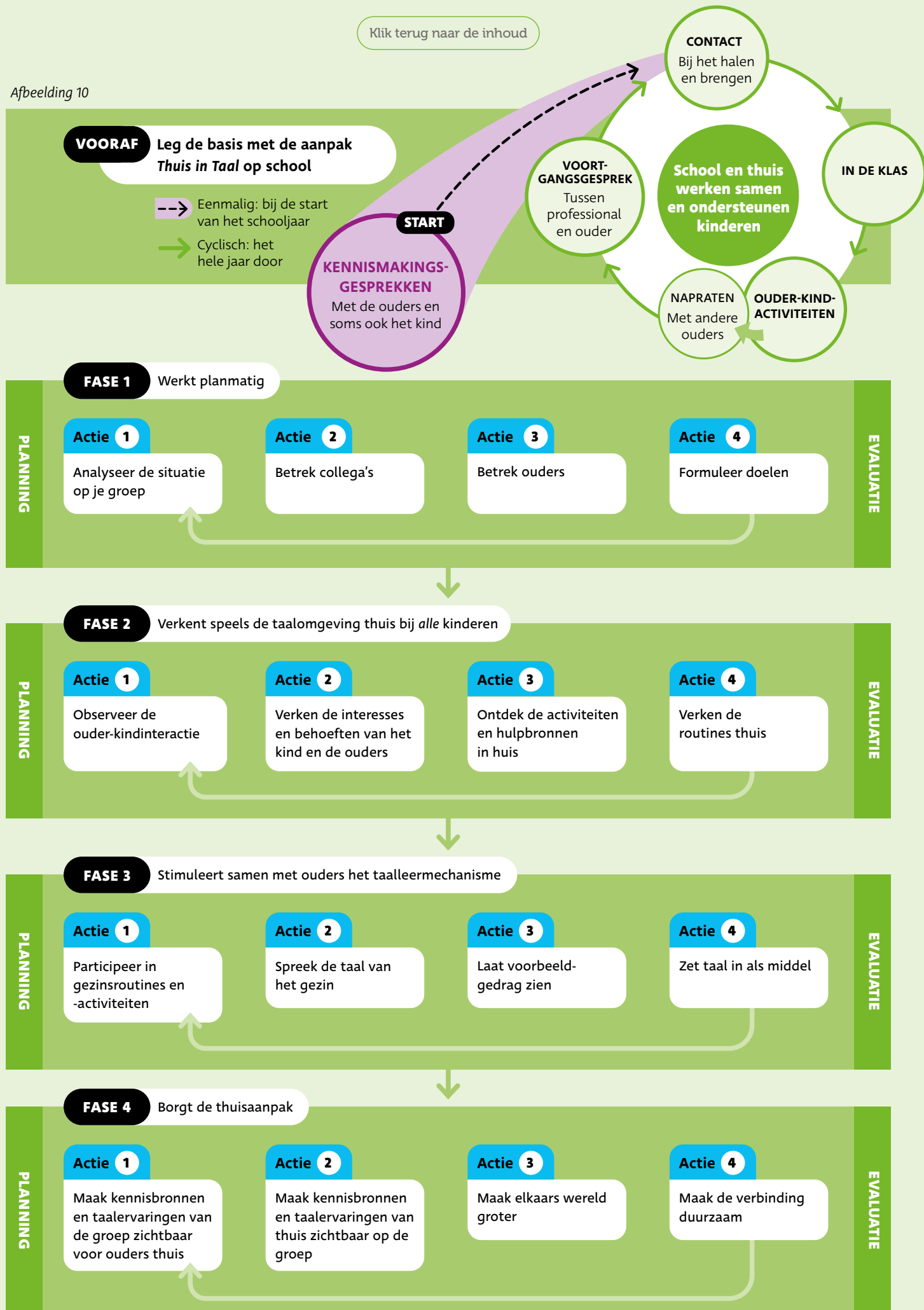
Je ontwerpt een eigen thuisaanpak om de samenwerking met ouders vorm te geven en de werkwijze een vaste plek te geven in het jaarrooster. Doe dit stap voor stap. Wij onderscheiden vier fasen (zie afbeelding 10 voor een voorbeeld van een traject). Daarbij geldt: een stevige basis op school is de springplank voor een succesvolle thuisaanpak.

Reken voor het opzetten van een eerste thuisaanpak ongeveer één schooljaar. Afhankelijk van de situatie van kinderen en ouders in je groep, breng je in die periode een huisbezoek bij alle gezinnen. Bij gezinnen die extra ondersteuning kunnen gebruiken, kom je meerdere keren thuis.

Het traject krijgt vorm doordat je in elke fase een planning maakt met concrete doelstellingen en beoogde resultaten per gezin. Aan het einde van iedere fase evalueer je kort en stuur je bij, zodat je gericht blijft werken aan de gewenste resultaten. Neem daarbij ook steeds de randvoorwaarden mee.

Afbeelding 10

FASE 1 Werkt planmatig

Voordat je start met de thuisaanpak, is het belangrijk goed te doordenken waarom je dit wilt doen en wat je ermee wilt bereiken voor kinderen en ouders. Neem collega's en ouders mee in deze afweging en zorg dat de randvoorwaarden op orde zijn.

Actie 1 Analyseer de situatie op je groep

Vraag jezelf af: bij welke ouder-kindinteractie zie ik een kans voor verbetering? Hoe kan de thuisaanpak bijdragen aan de taalontwikkeling van kinderen? Voor welke kinderen kan deze aanpak écht het verschil maken? Wat voegt de thuisaanpak toe aan wat ik al doe binnen de schoolaanpak met ouders?

Dat zijn vragen die je eerst wilt beantwoorden. Want als pedagogisch professional wil je je tijd goed inzetten. De thuisaanpak kan vooral waardevol zijn wanneer je:

- je professionele ontwikkeling wilt verbreden: je ziet bijvoorbeeld dat er grote verschillen zijn in de taal die kinderen inbrengen in de groep en je wilt beter begrijpen hoe hun leefwereld eruitziet en welke rol taal daarin speelt.
- beter wilt aansluiten met je taalaanbod: je merkt dat sommige kinderen moeite hebben om de doelen van je taalaanbod te behalen, omdat de aansluiting met hun taalervaring thuis ontbreekt. Leerkrachten zeggen dan vaak dat ze merken dat kinderen niet 'aan' staan tijdens interacties.
- vastloopt in het contact met sommige ouders: je ziet dat een aantal ouders minder betrokken is bij school, terwijl juist bij hun kinderen de verbinding met thuis veel kan opleveren.

Formuleer voor jezelf helder wat je wilt bereiken met de thuisaanpak en hoe dat bijdraagt aan het verbeteren van de taalontwikkeling van kinderen in jouw groep.

Actie 2 Betrek collega's

Een duurzame aanpak begint bij de verbinding binnen het team. Neem je collega's daarom mee in jouw analyse en zorg dat jullie samen de urgentie voelen om te investeren in de thuisomgeving van kinderen.

Ga dit gesprek aan door voorbeelden van gezinnen te bespreken en wetenschappelijke inzichten te delen, zodat collega's begrijpen wat de bedoeling is van de thuisaanpak. Breng steeds terug waarom de aandacht voor de thuisomgeving zo belangrijk is. Maak de verbinding met hun eigen praktijkervaringen, maar ook met persoonlijke herinneringen aan hoe zij zelf als kind taal leerden en ontwikkelden.

Het Taalhuisspel vind je via deze qr-code.

Taalhuisspel ronde 1: hoe jij taal leerde

We merken dat gesprekken met collega's over hun eigen taalervaringen als jong kind waardevolle inzichten opleveren. Ze helpen om elkaar beter te begrijpen en betekenis te geven aan de investering in de thuisomgeving van kinderen. Hiervoor is een set gesprekskaarten ontwikkeld: het Taalhuisspel. De kaartjes van ronde 1 zijn speciaal bedoeld om dit gesprek te ondersteunen.

Maak samen opnieuw een analyse: wat doen we al, wat doen we goed? Wat doen we nog niet, of werkt nog niet goed genoeg? Bepaal op basis daarvan gezamenlijke doelen. Denk vervolgens samen na over hoe jullie die doelen kunnen bereiken, door te versterken wat er al is. Zo krijgen collega's niet het gevoel dat er iets totaal nieuws bijkomt.

Zorg dat jullie allemaal dezelfde contextuele bril opzetten en houden, zodat je elkaar goed blijft begrijpen. Leg deze manier van kijken bij voorkeur vast in jullie schoolvisie.

Voorbeelden van doelen van onderbouwteams

- We willen vanaf de start in groep 1 inzicht hebben in de kennisbronnen en taalervaringen van kinderen, zodat we hierop kunnen voortbouwen.
- We willen dat alle kinderen 'aan' staan en meedoen in de groep. Als dat niet lukt, zoeken we thuis naar aanknopingspunten om het kind te helpen praten.
- We willen samen met ouders zorgen dat ervaringen van kinderen op de school en thuis beter op elkaar aansluiten.

Actie 3 Betrek ouders

De basis van de thuisaanpak ligt in het voortdurend meenemen van ouders in jouw bedoelingen. Voer daarom ook met de ouders in jouw groep het gesprek over de kansen die de verbinding tussen school en thuis biedt voor de taalontwikkeling van hun kind. Dat geldt ook voor de collega's die met de thuisaanpak werken.

Maak dit gesprek laagdrempelig en persoonlijk, dus houd geen lange uitleg of wetenschappelijke presentatie. Plan bijvoorbeeld na een inloopactiviteit een kort moment in om te vertellen over jouw zoektocht: hoe jij samen met ouders wilt ontdekken wat werkt. Vertel dat jij dat niet alleen doet, maar dat er in het hele onderwijs gezocht wordt naar manieren om kinderen meer kansen te bieden door hun taalontwikkeling te versterken.

Taalhuis helpt ouders

Het verhaal van het Taalhuis is ook voor ouders een bruikbaar hulpmiddel. De versie in deze handleiding is vrij gedetailleerd, maar je kunt het eenvoudig houden: teken een simpel taalhuis op een flapover om te laten zien hoe een kind taal leert. Eerst thuis en daarna op de groep in de kinderopvang of op school. Gewoon op een flap. Vertel hoe jij wilt voortbouwen met kind en ouders, en nodig hen uit om mee te denken. Hoe zien zij het Taalhuis van hun kind? Hoe ervaren zij de samenwerking met jou?

Besprek met ouders welke mogelijkheden zij zien voor huisbezoeken en wanneer in het jaar dat zou kunnen. Zoek samen naar momenten die voor hen passend en haalbaar zijn.

Tip: foto meenemen

Ook met ouders kun je het gesprek starten door herinneringen aan hun eigen taalervaringen op te halen. Vraag hen bijvoorbeeld om een foto van zichzelf als kind mee te nemen, of leg foto's neer die hen helpen hun verhaal te vertellen.

Actie 4 Formuleer doelen

Om de eerste stap in de thuisaanpak te zetten is een pionier nodig: een pedagogisch professional die enthousiast is en bereid om nieuwe dingen uit te proberen en daarvan te leren. Waarschijnlijk ben jij dat. Dat is een uitstekend begin, want jouw enthousiasme is nodig in dit stadium.

(Let op: leg deze rol niet meteen volledig bij een collega zonder eigen groep, zoals een medewerker ouderbetrokkenheid. Dan mis je juist de diepgang van de persoonlijke ervaring, hoe het contact met kind en ouders zich ontwikkelt en hoe dat waardevolle aanknopingspunten oplevert voor je educatie.)

Maak een concreet plan en bepaal welke acties nodig zijn om de stap naar de thuissituatie te zetten, met als doel de taalontwikkeling van kinderen te versterken. Regel de benodigde faciliteiten, zoals tijd en ruimte in het rooster. Betrek je collega's en informeer ook de directie. Zo worden zij vanaf het begin mede-eigenaar van dit proces.

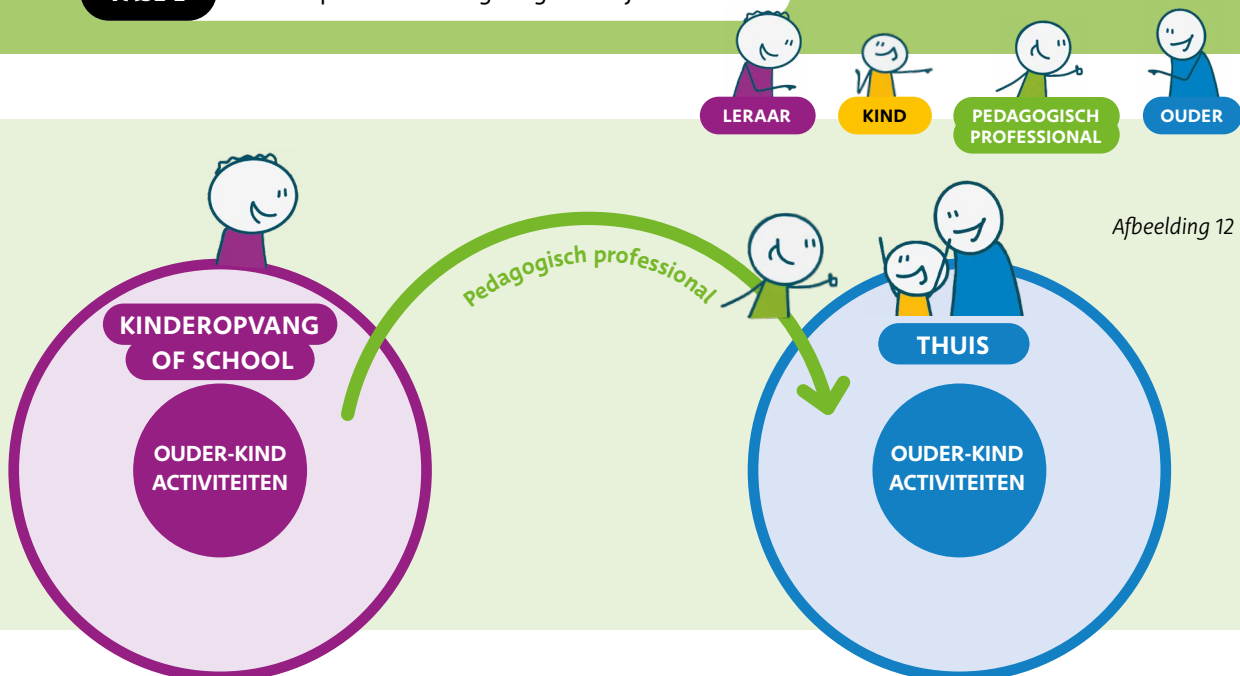
Zorg richting ouders voor duidelijke afspraken en plan vaste momenten voor de huisbezoeken. Neem deze op in de jaarplanning.

Op een van de basisscholen in onze onderzoeksgroep is het huisbezoek in de onderbouw inmiddels een vast onderdeel van de jaarplanning. De leerkracht bezoekt ieder kind tijdens de lunchpauze, samen met de schoolmaatschappelijk werker of medewerker ouderbetrokkenheid.

Lees hierover meer in het [Magazine Beter Thuis in Taal](#) van 2025, pagina 13: Huisbezoek.

FASE 2 Verkent speels de taalomgeving thuis bij alle kinderen

De eerste stap van de aanpak *Thuis in Taal* is het verkennen van de taalomgeving thuis. Dat is niet voor niets. Op school is vaak al basisinformatie beschikbaar, zoals de thuistaal van het gezin of de onderwijsachtergrond van ouders. Maar je leert gezinnen pas écht kennen wanneer je actief onderzoekt welke kennisbronnen en taalervaringen er in het gezin aanwezig zijn. Dat kan al op school, bijvoorbeeld tijdens ouder-kindactiviteiten.

Tip
Gebruik
de checklist
achtergronden ouders
in het aparte
logboek

Een mooie manier om daarmee te starten is een familietekening aan het begin van het schooljaar, waarin ouder en kind samen laten zien wie er bij hen thuis wonen en wat ze graag doen.

Met de thuisaanpak ga je nog een stap verder: je verdiept je in de taalomgeving via huisbezoeken bij alle gezinnen. Hoewel het misschien verleidelijk is om met een vaste lijst vragen op pad te gaan, kan dat juist afstand scheppen. Ouders kunnen het gevoel krijgen dat ze worden beoordeeld, wat het gesprek stroever maakt en de relatie niet versterkt. Kies daarom voor een open en speelse benadering. Maak het huisbezoek informeel en leuk. Gebruik bijvoorbeeld een spelactiviteit, zoals Levend Memory, om op een natuurlijke manier in gesprek te komen.

En specialistische hulp?

Let op: in deze handleiding gaan we niet in op de inzet van specialistische hulp, zoals logopedie of ondersteuning via het wijkteam. Dat betekent niet dat die zorg onbelangrijk is. We benadrukken vooral dat het waardevol is om eerst de context van een kind beter te begrijpen. Soms blijkt dat extra zorg minder nodig is wanneer jij beter aansluit op wat het kind thuis helpt. Of mogelijk ontdek je dat er iets anders nodig is dan je vooraf dacht.

Denk vooraf na over wat jij over jezelf wilt delen: wie ben je, wat vind je leuk, waar ben je nieuwsgierig naar? Zo ontstaat een gelijkwaardige uitwisseling. Tijdens de spelactiviteit observeer je, luister je en leer je het gezin goed kennen door vanuit belangstelling vragen te stellen.

Je komt meer te weten over de kennisbronnen en taalervaringen thuis tijdens vier stappen:

Actie 1 Observereer de ouder-kindinteractie

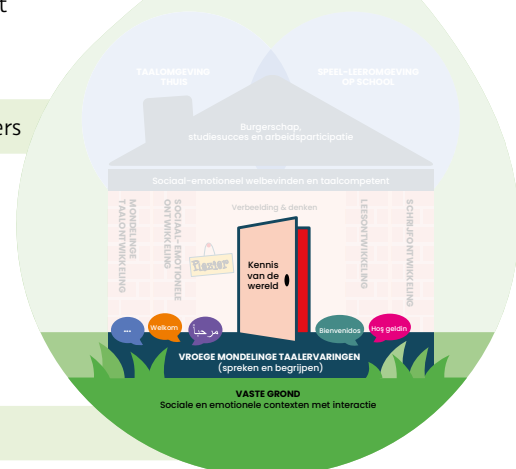
Tijdens de spelactiviteit ontdek je veel over de communicatie tussen ouder en kind. Je sluit aan bij hun speelse interactie en volgt de sensitieve responsiviteit van de ouder en de kwantiteit én kwaliteit van de taal. Je beluistert welke thuista(a)l(en) ouders en kinderen spreken. Mogelijk is dat een andere thuistaal dan het Nederlands en mogelijk zijn het meerdere talen.

Actie 2 Verken de interesses en behoeften van het kind en de ouders

Neem de tijd om de interesses en behoeften van kinderen en ouders te volgen. Waar gaat hun aandacht naar uit in de thuisomgeving, wat willen ze graag laten zien? Om meer te weten te komen helpt het als jij iets van jezelf deelt. Bijvoorbeeld de liefde voor je huisdier, of een hobby. De drempel is daarna lager om te vragen naar interesses van het kind en de ouders.

Actie 3 Ontdek de activiteiten en hulpbronnen in huis

Vanuit interesses kom je vervolgens op activiteiten. Wat doen kind en ouder graag? Ook hierbij helpt het als jij iets van jezelf deelt over wat je graag doet in je vrije tijd. Een sport buitenshuis of lezen op de bank. Je kunt daarna in gesprek gaan over welke

activiteiten kinderen en ouders graag doen. Kijk ook welke materialen in huis zijn die iets kunnen vertellen over hun activiteiten (bijvoorbeeld boeken of een televisie). Misschien staat de televisie wel aan. Dat kan voor jou aanleiding zijn om te vragen waar kind en ouders graag naar kijken. Soms zijn er meer mensen in huis aanwezig, zoals oma of een vriendin van de familie. Ga in gesprek over andere belangrijke personen in het leven van kinderen en ouders, zoals vrienden en buren. Analyseer welke activiteiten vaak terugkomen, bijvoorbeeld lopen naar school, samen boodschappen doen, in welke winkel, enzovoort.

Nouri en de tandenborstel

Soraya komt bij Nouri en zijn ouders thuis en zet het spel Levend Memory in. Ze begint het huisbezoek met kennismaken en ze laat ouder en kind vertellen wat ze leuk vinden om te doen. Hier neemt Soraya ruim de tijd voor, zodat er een ontspannen sfeer ontstaat. Na het gesprek start ze de spelactiviteit. Hiervoor heeft ze allerlei voorwerpen uit haar huis meegebracht: een spiegel, een knuffel, een kaartspel, een boek, een tandenborstel...

Soraya legt het spel uit en Nouri mag grabbelen in de tas.

Hij roept enthousiast: "Een tandenborstel!"

Soraya reageert: "Ja Nouri, een tandenborstel! Ik heb thuis een tandenborstel. Wat doe jij met een tandenborstel?"

Nouri antwoordt: "Elke avond mijn tanden poetsen."

Soraya: "Wat goed! Dat doe ik ook. Weet jij ook waar de tandenborstel ligt bij jou thuis?"

Nouri rent weg en komt even later terug met een tandenborstel in zijn hand. "Die was in de badkamer!"

Soraya: "Oh, jullie tandenborstels liggen dus in de badkamer. Hoeveel tandenborstels hebben jullie daar?"

Nouri rent opnieuw weg, komt terug en roept: "Vijf tandenborstels!"

Soraya: "Vijf? Maar jullie wonen met drie personen in huis. Dan hebben jullie er twee extra."

De moeder lacht en legt uit: "Ja, dat klopt. We hebben ook de spullen van opa en oma. Zij logeren vaak bij ons, omdat ze normaal in België wonen. Vandaar dat er wat extra tandenborstels liggen."

Tip: foto's en filmpjes

Een leuke activiteit die jou meer inzicht kan opleveren: laat ouder en kind foto's maken van de activiteiten die ze samen graag doen. Of denk aan een filmpje of een vlog!

Actie 4

Verken de routines thuis

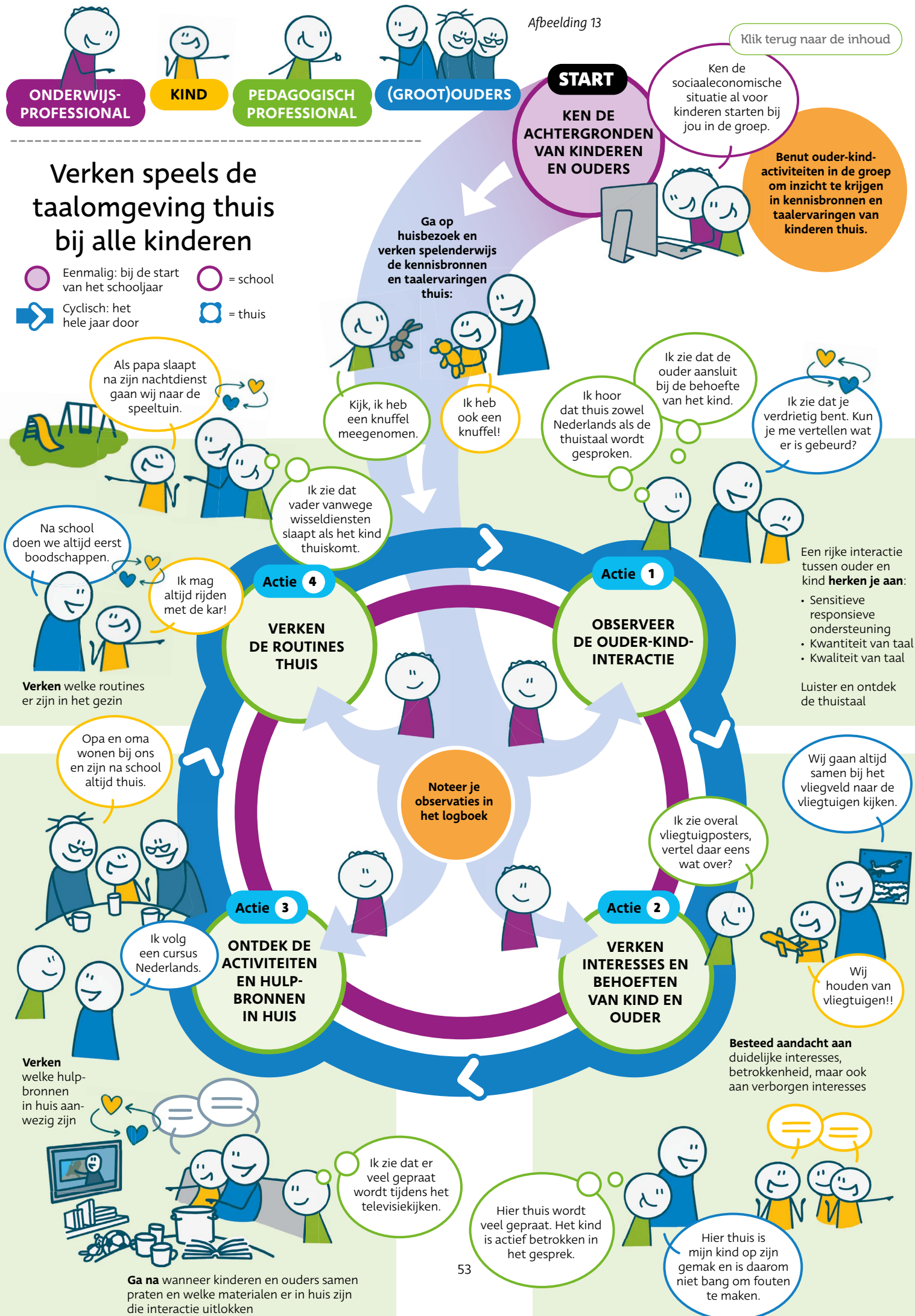
Door spelenderwijs te verkennen hoe het er in de thuisomgeving aan toe gaat, ontdek je de routines van het gezin. Misschien kijken ze na school samen een half uur televisie of doen ze onderweg boodschappen. Het gesprek hierover geeft jou waardevolle inzichten in hun kennisbronnen en taalervaringen. Noteer de dagelijkse routines en kijk welke momenten zich lenen voor taalrijke interacties. Misschien kun je het gezin juist daar een extra steuntje geven. Bespreek met kind en ouders wanneer het leuk zou zijn dat je een volgende keer aansluit en meedoet in hun routine.

We vatten het nog eens samen (Afbeelding 13). Het verkennen van de taalomgeving thuis begint al op school. Ook ouder-kindactiviteiten op de groep leveren veel inzichten op. Tijdens een bezoek aan huis kom je op een speelse manier nog veel meer te weten.

Verken speels de taalomgeving thuis bij alle kinderen

- Eenmalig: bij de start van het schooljaar = school
 Cyclisch: het hele jaar door = thuis

Tip: bezoek alle kinderen thuis

Je blik als professional wordt breder en rijker, en je voorkomt dat kinderen en ouders het gevoel krijgen dat ze 'anders' zijn omdat je thuis wilt langskomen. Zo blijft het huisbezoek een prettig en gelijkwaardig contactmoment.

In de bijlage en in de digitale omgeving vind je de uitwerking van Levend Memory en andere kennismakingsactiviteiten.

Bij deze handleiding vind je een **logboek** waarmee je je bezoeken kunt vastleggen. Gebruik dit niet als afvinklijst, maar als hulpmiddel om te leren van je observaties en ervaringen.

Leg na elk huisbezoek vast wat het gesprek heeft opgeleverd en wat je verder nog wilt onderzoeken. Noteer bijvoorbeeld welke kennisbronnen je in huis ontdekte, wat je opviel in de ouder-kindinteractie en welke spelmateriaal of mensen een rol speelden. Beantwoord na afloop voor jezelf de vraag: welke inzichten heb ik opgedaan over de taalontwikkeling van het kind? Waar zag ik dat het taalleermechanisme van kinderen werd gestimuleerd? In hoeverre is er reden om dit taalleermechanisme samen met ouders verder te ondersteunen, en op welke momenten kan dit? Je kunt het bezoek ook vastleggen met een foto van jullie samen bij het kind thuis. Zo bewaar je de ervaring en kun je er later op terugkomen.

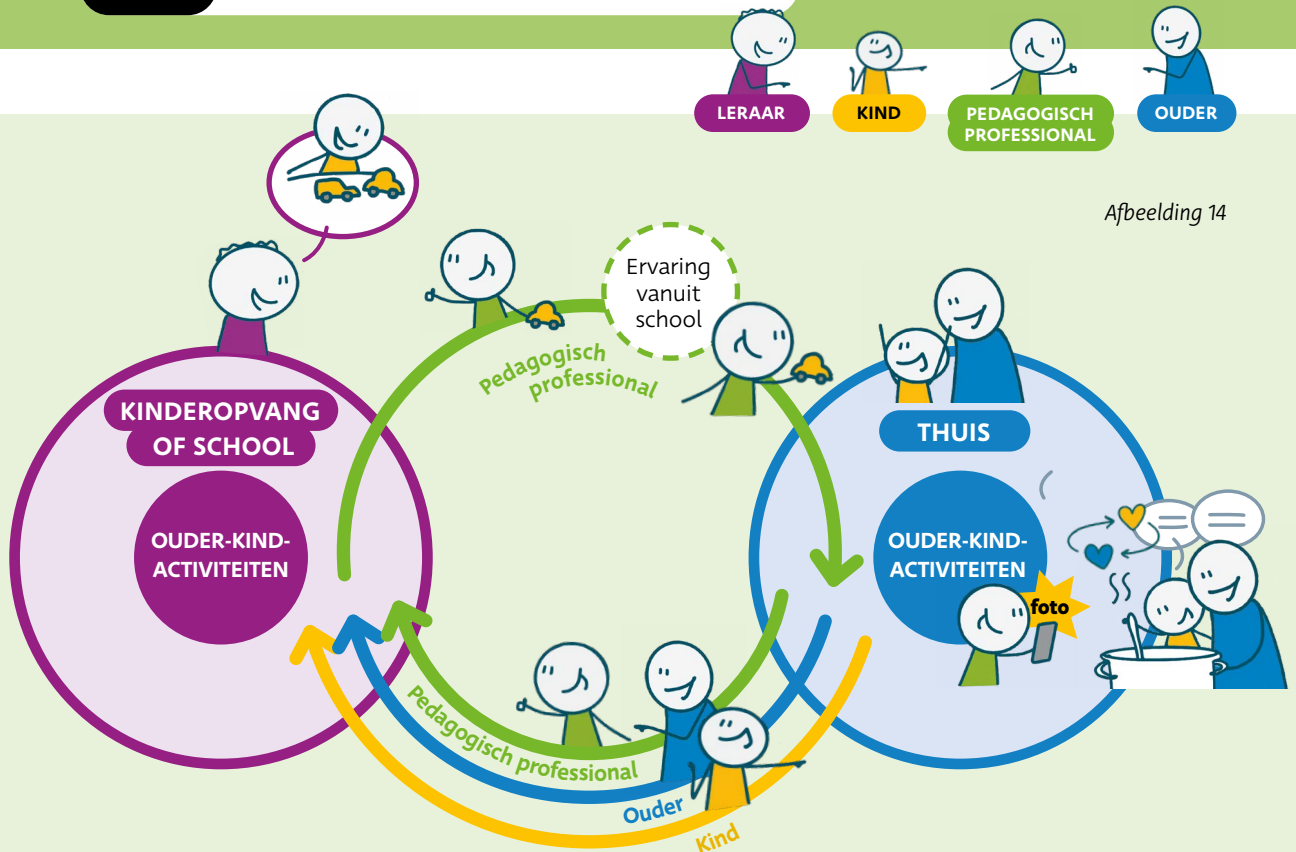
Anik en de foto's

Ana komt op bezoek bij Anik. Anik woont samen met zijn moeder bij een mevrouw die ze in Nederland hebben leren kennen. Het gezin is twee jaar geleden naar Nederland gekomen. Familie van moeder woont in Duitsland en Bulgarije. De vader van Anik is vorig jaar voor werk teruggekeerd naar Bulgarije, waardoor het gezin niet volledig bij elkaar woont.

Moeder spreekt Bulgaars, nauwelijks Nederlands, en verstaanbaar Turks. Anik spreekt zowel Bulgaars als Nederlands. De communicatie tussen Ana (die naast Nederlands ook Turks spreekt) en moeder verloopt daarom meestal in het Turks, en met Anik in het Nederlands.

Tijdens het bezoek laat moeder foto's zien van hun recente reis naar Duitsland, die ze vorige week samen hebben gemaakt. Ze vertelt enthousiast aan Anik en Ana wat ze allemaal hebben gedaan. Voor Ana zijn de foto's waardevol: ze geven inzicht in het netwerk en de ervaringen van ouder en kind, en vormen de aanleiding voor een mooi gesprek. Anik is zichtbaar trots, en neemt gaandeweg steeds vaker het initiatief om iets te vertellen.

FASE 3 Stimuleert samen met ouders het taalleermechanisme

Afbeelding 14

Tijdens het huisbezoek en in je contacten met kind en ouders op school heb je veel geleerd over de taalomgeving thuis en over de manier waarop het taalleermechanisme daar wordt gestimuleerd. Ook weet je welke vragen of behoeften ouders hebben, of misschien vraagt dit nog een vervolgesprek met ouders.

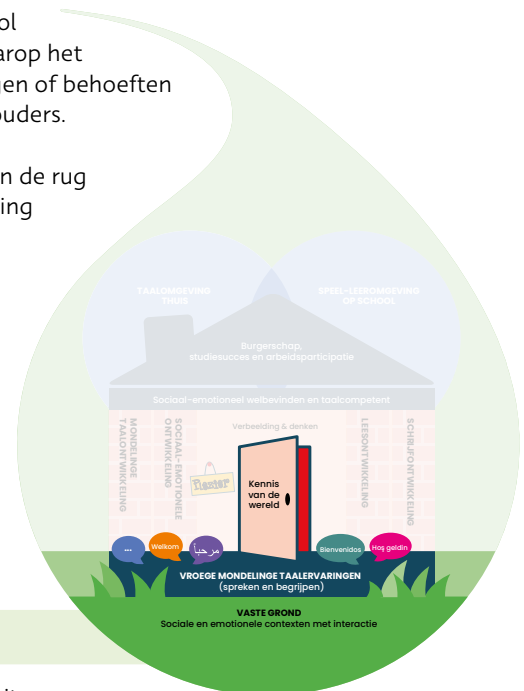
Wanneer je merkt dat het gesprek tussen ouder en kind een steuntje in de rug kan gebruiken, helpt het om vanuit jouw rol in de groep meer verbinding te maken met thuis. Bespreek je idee met de ouders (zij kennen deze mogelijkheid al uit het voortraject) en vraag of zij openstaan voor een aantal momenten waarin jullie samen met het kind in gesprek gaan, op school en thuis.

Bedenk goed hoe je dit aanpakt en hoe je jouw rol in de groep kunt verbinden met wat er thuis gebeurt. Zo versterk je samen met ouders het taalleerproces van het kind, in beide omgevingen. (Afbeelding 14)

Als ouders daarvoor openstaan, zet je de volgende acties in.

Actie 1 Participeer in gezinsroutines en -activiteiten

Bespreek met kind en ouders bij welke routine of activiteit je kunt aansluiten. Leg uit dat jullie samenwerken om het kind te ondersteunen in zijn of haar taalontwikkeling. Doe actief mee met wat het gezin gewoonlijk doet en leer hun (culturele) gewoonten kennen. Zorg daarbij steeds voor een natuurlijke wisselwerking met kind en ouders.

Actie 2 Spreek de taal van het gezin

Tijdens het eerste bezoek heb je al inzicht gekregen in de talen die thuis worden gesproken. Soms is dat een andere taal dan het Nederlands. Je hoeft niet alle talen te beheersen om ze te kunnen waarderen. Dat geldt zowel voor verschillende Nederlandse talen en dialecten als voor andere thuistalen.

Misschien lukt het om iemand te laten tolken. Maar vaak kom je met goed kijken, gebaren en geduld al een heel eind. Maak waar nodig gebruik van vertaalapps. Stimuleer vooral dat ouder en kind hun thuistaal blijven spreken, en leg uit hoe belangrijk die taal is, zowel voor hun onderlinge band als voor de Nederlandse taalontwikkeling van het kind. Blijf nieuwsgierig, open en geduldig.

Tip
Gebruik bijvoorbeeld Kwiep om te helpen vertalen.

Actie 3 Laat voorbeeldgedrag zien

Laat in het gesprek met ouders zien hoe het taalleermechanisme van kinderen werkt. Dat werkt het beste als je samen met het kind illustreert. Kies een activiteit die het kind op de groep graag doet, bijvoorbeeld een toren bouwen of met auto's spelen, en speel daarop in. Gebruik het enthousiasme van het kind om een gesprek op gang te brengen. Vertel intussen aan ouders hoe zo'n gesprek het kind helpt bij het leren van taal.

Maak duidelijk dat zulke momenten ook thuis vanzelf ontstaan, juist tijdens dagelijkse bezigheden die aansluiten bij de interesse van het kind. Leg uit dat deze situaties thuis een belangrijke basis vormen waarop op school kan worden voortgebouwd (zoals bij het bouwen aan het taalhuis).

Neem bij elk huisbezoek een voorwerp of lievelingsmateriaal van de groep mee, en praat daar met het kind over. Zo geef je ouders steeds een herkenbare ervaring mee van hun kind, iets wat ze waarderen en waar ze zelf op kunnen voortbouwen.

Schakel van de ervaring in de groep over naar wat thuis gebeurt. Elk moment is geschikt voor interactie en plezier! Wil het kind graag helpen in de keuken? Laat dan zien hoe koken uitnodigt tot taal. Kijkt het kind graag televisie? Kijk samen en praat erover vóór, tijdens en na het programma. Help het kind om de regie te nemen vanuit zijn of haar interesse.

Moedig ouders aan om ook vragen te stellen ("Vraag mama eens wat haar lievelingskleur is") of om het gesprek over te nemen ("Papa, wat denk je dat hij verstoep heeft?"). Zo ontstaat een natuurlijke wisselwerking vol taal en plezier.

Modelen

*Modelen is makkelijker gezegd dan gedaan. Lees meer over modellen in het boek *Thuis in Taal*, de stappen 5-7 en de handreiking *Blij(f) praten!*.*

Actie 4 Zet taal in als middel

Laat ouders ervaren hoe taal een middel is om contact te maken en hoe hun kind zich opent wanneer zij sensitief reageren op de behoeften van het kind, aansluiten bij zijn of haar belangstelling en het initiatief volgen. Geef ruimte aan zowel kind als ouder.

Spreek positief met en over kinderen: "Dat vertel je mooi". Spreek ook positief over het kind naar ouders: "Wat kan ze dat al goed vertellen". En betrek ook ouders zelf op een positieve manier: "Wat een mooie vraag stelt u hem". Door ouders regelmatig positieve feedback te geven, maak je zichtbaar dat hun rol ertoe doet. En dat jij er bent om die rol te versterken, niet om hem over te nemen.

Ook hier geldt: leg vast wat het bezoek heeft opgeleverd en wat je nog verder wilt weten.

Foto's kunnen helpen om ervaringen vast te leggen en er later met ouders en kinderen op terug te komen.

Fatma en het gebed

Tijdens een huisbezoek bespreken Inge, moeder en Fatma wat ze thuis vaak samen doen. Fatma vertelt dat haar moeder regelmatig bidt. Enthousiast rent ze naar de kast en haalt een gebedskleedje tevoorschijn. "Jij ook opstaan!", zegt ze tegen Inge. Voordat iemand iets kan zeggen, komt Fatma terug met een rok en een hoofddoek. Ze duwt ze in Inges handen. "Hier. Aandoen," zegt ze vastberaden. Inge kijkt even verbaasd en aarzelt. "Mama doet ook altijd," zegt Fatma. Moeder begint te lachen en zegt: "Ze wil dat je ook gaat bidden." Inge glimlacht, kijkt naar moeder en vraagt of het goed is dat ze de kleding aantrekt. Met toestemming trekt ze de rok over haar broek en doet de hoofddoek op. "Ik ben omgekleed. Wat moet ik nu gaan doen?" vraagt ze. "Nu bidden!" zegt Fatma vrolijk. Stap voor stap laat ze de gebedshandelingen zien. Niet precies volgens de regels, maar duidelijk genoeg. Inge volgt haar voorbeeld. Als ze klaar zijn, zegt Fatma: "Nu zijn we klaar." Inge vraagt nieuwsgierig: "Ik zeg vaak amen na het bidden. Wat zeg jij meestal na het bidden?"

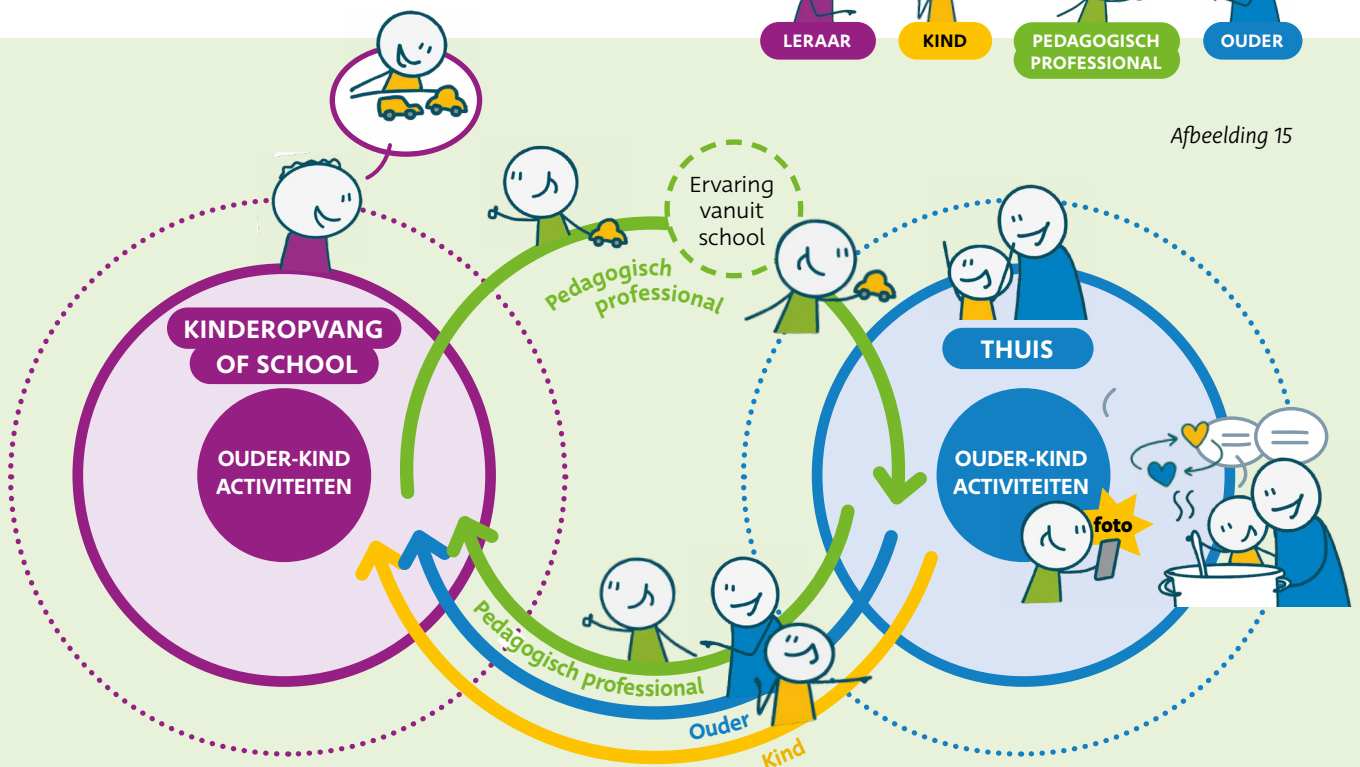
Deze scène laat zien hoe taal ontstaat in betekenisvolle momenten. Fatma gebruikt taal om haar wereld te delen, Inge sluit aan bij haar initiatief en moeder is betrokken. Zo ontstaat een natuurlijke, rijke taalsituatie waarin iedereen leert en plezier heeft.

FASE 4 Borgt de thuisaanpak²⁷

Afbeelding 15

De thuisaanpak brengt je dichterbij de leefwereld van kinderen en versterkt hun taalervaringen. Je beweegt voortdurend heen en weer tussen thuis en school: je neemt ervaringen mee van de groep naar huis en andersom. Daarbij zorg je ervoor dat jij en de ouders ieder je eigen rol behouden, elkaar versterken en voorkomen dat thuis school wordt, of andersom.

De grootste opbrengst bereik je wanneer je de aanpak stap voor stap uitvoert, afstemt op elk gezin en integreert in je dagelijkse werkwijze. Zo verrijk je je taalaanbod met de taalervaringen die je hebt leren kennen: de liedjes die je hoorde, de gewoonten die je zag, de verhalen uit verschillende landen en culturen. Die kennisbronnen verdienen een plek in de groep, en andersom verdient jouw taalaanbod een plek thuis.

Door die wisselwerking ontstaat een taalrijke omgeving die alle kinderen waardeert en ondersteunt in hun ontwikkeling. Met de inzichten die je opdoet bij gezinnen maak je de wereld voor de groep groter, en met wat kinderen van school meenemen, wordt ook hun thuiswereld rijker.

Met de volgende stappen werk je aan de borging:

Actie 1 Maak kennisbronnen en taalervaringen van de groep zichtbaar voor ouders thuis

Zoals eerder besproken helpt het kinderen en ouders als zij inzicht hebben in de taalervaringen van het kind. Jij kunt die ervaringen samen met het kind meenemen naar huis, zodat ze daar worden gedeeld en nieuwe taalervaringen opleveren.

Maak ook in de groep zichtbaar wat kinderen leren. Door kinderen aan te moedigen om aan hun ouders te vertellen wat ze op school leren, stimuleer je hun taalproductie en geef je ouders de kans om nieuwe interesses van hun kind te ontdekken. Interesses waarop ze thuis weer kunnen voortbouwen.

Actie 2 Maak kennisbronnen en taalervaringen van thuis zichtbaar op de groep

Even belangrijk is dat je de ervaringen van thuis meeneemt naar de groep. Daarmee laat je zien dat je belangstelling hebt voor wat er thuis gebeurt, én gebruik je die ervaringen om de taalontwikkeling te stimuleren. Geef de thuishalen van kinderen bijvoorbeeld een plek in het lokaal.

Denk aan een kind dat enthousiast vertelde over een film of liedje van thuis. Zulke aanknopingspunten kun je goed gebruiken in de groep. Help het kind om hierover te vertellen aan andere kinderen, zodat thuiservaringen uitgroeien tot gezamenlijke taalrijke momenten.

Actie 3 Maak elkaars wereld groter

Door kennisbronnen en taalervaringen van kinderen over en weer te delen en in te zetten, worden de werelden van kinderen groter. Dat geldt ook voor de wereld op de groep én voor jouw taalaanbod: het wordt rijker en betekenisvoller.

Ondersteun deze uitwisseling door voorwerpen van thuis structureel een plek te geven in de inrichting van de groep. Geef ook de verschillende taalervaringen van kinderen een plaats in je aanbod, bijvoorbeeld met een liedje of verhaal dat zij van thuis kennen. Daarnaast is de wekelijkse ouder-kindactiviteit een uitgelezen moment om die verbinding te versterken: om kennisbronnen en taalervaringen te delen, of juist nieuwe te ontdekken.

Imran en liedjes van thuis

Tijdens een huisbezoek ontdekt Rahma dat Imrans vader vaak zingt met zijn zoon, liedjes uit zijn eigen jeugd in Turkije. Rahma nodigt vader en zoon uit om in de kring te vertellen waar die liedjes vandaan komen, en natuurlijk om er samen een te zingen.

Daarna vraagt Rahma wie van de kinderen ook liedjes kent van hun ouders. Er ontstaat een levendig gesprek waarin kinderen vol trots vertellen. Tijdens de volgende ouder-kindactiviteit nodigt Rahma gezinnen uit om liedjes uit hun kindertijd te laten horen.

Actie 4 Maak de verbinding duurzaam

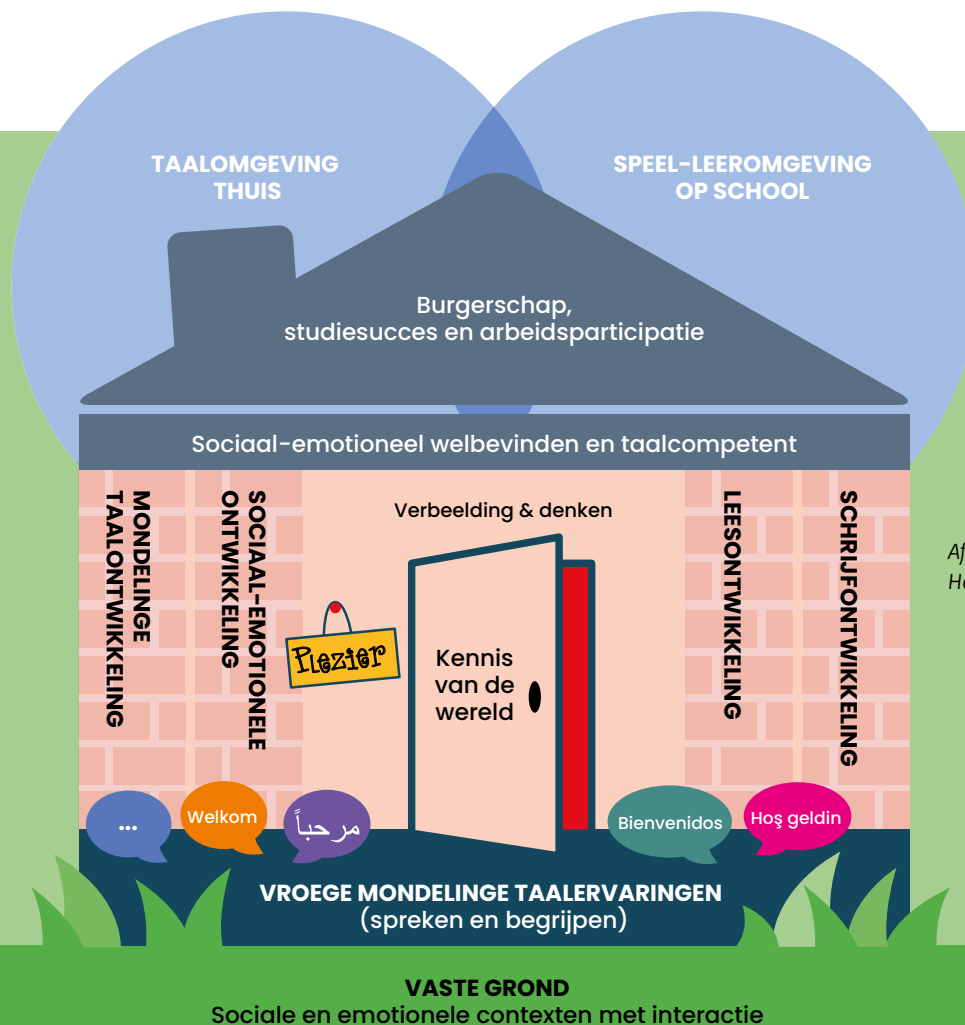
Veel pedagogisch professionals ervaren hoe waardevol de verbinding met de thuisomgeving is, maar zien het toch vaak als iets extra's. Juist een structurele aanpak zorgt echter voor blijvend resultaat.

Door vanaf het begin te investeren in de randvoorwaarden, bouw je aan iets duurzaam. Richt je daarbij steeds op wat je wilt bereiken voor de taalontwikkeling van kinderen. Zo wordt de meerwaarde vanzelf zichtbaar.

Volg de taalontwikkeling van kinderen en houd het Taalhuis in gedachten (afbeelding 16): welke voorwaarden zijn aanwezig en waar is nog groei mogelijk?

Door consequent te documenteren en de verbinding te blijven maken van de groep naar thuis en andersom maak je die ontwikkeling zichtbaar.

Met een voortdurende focus op rijke interacties en taalontwikkeling, thuis én op school, creëer je een taalrijke omgeving voor alle kinderen. Deze thuisaanpak verdient daarom een vaste plek in het taalbeleid van de school.

Ter afsluiting

We hopen dat deze handleiding je inspireert en ondersteunt om ook thuis, bij kinderen en ouders, de verbinding te maken die hun taalontwikkeling versterkt. Ouders zijn belangrijke bondgenoten om samen met jou te werken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen.

Zo dragen we samen bij aan meer kansengelijkheid voor kinderen, en aan jouw werkplezier en voldoening in het dagelijks contact met hen en hun ouders.

Heb je vragen of wil je je ervaringen met ons delen?

Mail ons op kenniscentrumtalentontwikkeling@hr.nl. We horen graag van je!

Veel succes met het mooie werk dat je doet!

Tips van gezinsbegeleiders

Wees vrolijk en doe het vanuit je hart.

Benader ouders als je gelijken.

Ga niet met aannames of verwachtingen het gesprek in. Wees oprecht nieuwsgierig naar het gezin.

Stel vooral veel vragen.

Deel iets van jezelf. Dat zorgt voor wederkerigheid.

Eindnoten

- ¹ Zie website van Simon Sinek. Leadership: Training & Employee Development Platform – The Optimism Company (simonsinek.com).
- ² CPB (2020). *Ongelijkheid van het jonge kind*. CPB Notitie, december.
- ³ Gubbels, J., Van Langen, A.M.L., Maassen, N.A.M., & Meelissen, M.R.M. (2019). *Resultaten PISA-2018 in vogelvucht*. Universiteit Twente.
- ⁴ David Kranenburg berekende: 12 jaar x 365 dagen x 24 uur = 105.120 uur. 8 jaar basisschool = 7.520 uur. Het percentage tijd dat kinderen doorbrengen op school ten opzichte van de rest van de vrije tijd (slapen, spelen etc.) is nog geen 10%.
- ⁵ Van der Pluijm, M. (2020). *At home in language. Design and evaluation of a partnership program for teachers with lower-educated parents in support of their young children's language development*. (Doctoral dissertation). Open Universiteit en Hogeschool Rotterdam.
- ⁶ Martine van der Pluijm (2022). *Thuis in Taal. Samenwerken met alle ouders aan de taalontwikkeling van hun jonge kinderen*. Tutti.
- ⁷ Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human. Bioecological perspectives on human development*. Sage.
- ⁸ Crosnoe, R., Leventhal, T., Wirth, R. J., Pierce, K. M. & Pianta, R. C. (2010). Family socioeconomic status and consistent environmental stimulation in early childhood. *Child Development*, 81(3), 972-987.
- ⁹ Zie het recente advies: Onderwijsraad (2025). *Talige diversiteit benutten*. Advies, 4 september.
- ¹⁰ Bronfenbrenner, U. (Ed.) (2005). *Making human beings human. Bioecological perspectives on human development*. Sage.
Cummins, J. (2009). Fundamental Psychological and Sociological Principles Underlying Educational Success for Linguistic Minority Students. In T. Skutnabb-Kangas, R. Philipson, A. Mohanty & M. Panda (Ed.). *Social Justice Through Multilingual Education* (p. 19-35).
Snow, P.C. (2021). SOLAR: The Science of Language and Reading. *Child Language Teaching and Therapy*, 37(3), 222-233.
Van der Pluijm, M. (2024). *Voor ieder kind een stevig taalhuis. Samenwerken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen* (openbare les). Hogeschool Rotterdam.
- ¹¹ Meirieu, P. (2016). Pedagogiek. *De plicht om weerstand te bieden*. Uitgeverij Phronese.
- ¹² O.a. Hogg, L. & Volman, M. (2020). A Synthesis of Funds of Identity Research. Purposes, Tools, Pedagogical Approaches and Outcomes. *Review of Educational Research*, 90(6), 862-895.
- ¹³ Moll, L. C., Amanti, C., Neff, D., & Gonzalez, N. (1992). Funds of knowledge for teaching: Using a qualitative approach to connect homes and classrooms. *Theory into Practice*, 31(2), 132-141. Zie p. 133.
- ¹⁴ Esteban-Guitart M. (2016). *Funds of identity: Connecting meaningful experiences in and out of school*. Cambridge University Press.

- ¹⁵ Hogg, L. & Volman, M. (2020). A Synthesis of Funds of Identity Research. Purposes, Tools, Pedagogical Approaches and Outcomes. *Review of Educational Research*, 90(6), 862-895.
Gassler, Y., De Graaf, S., Joosse, B., Ravensteijn, R., Boogaard, M., Gaikhorst, L. & Veerman, E. (2022). *Werken met buitenschoolse kennisbronnen. Fundskaarten*. Amsterdam: Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam.
- ¹⁶ Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In: Richardson, J (red.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood: p. 241 – 258.
- ¹⁷ Engbersen, R, Omlo, J. (2020). *Uit de duivelskring van armoede. Wat sociaal werkers en medewerkers van kinderen peuteropvang kunnen betekenen in de aanpak van armoede in Noord-Nederland*. Movisie: Utrecht.
Notten, N., Van Mourik, K., De Vries, S., Noordewier, Y., & De Haan, J. (2023). *Gidsen als bruggenbouwers en hulpbronnen. Kansen en de kracht van het informele*. Movisie.
- ¹⁸ Merton, R.K. (1948). The self-fulfilling prophecy. *The Antioch Review*, 8(2), 193-210.
- ¹⁹ Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H.W. (2005). *Final performance report for OERI Grant 3 R305T010673. The social context of parental involvement: a path to enhanced achievement*. Vanderbilt University.
- ²⁰ Van der Pluijm, M. (2020). *At home in language. Design and evaluation of a partnership program for teachers with lower-educated parents in support of their young children's language development*. (Doctoral dissertation). Open Universiteit en Hogeschool Rotterdam.
- ²¹ Bewerkte afbeelding afkomstig: Masselink, R., de Haan, J., Hugenholtz, N., van Rossum, M., & Schwippert, R.P. (2021, p. 37). *Veranderen met appreciative inquiry. Waarderend actieonderzoek in de praktijk*. Boom.
- ²² Masselink, R., de Haan, J., Hugenholtz, N., van Rossum, M., & Schwippert, R.P. (2021). *Veranderen met appreciative inquiry. Waarderend actieonderzoek in de praktijk*. Boom.
- ²³ Van der Pluijm, M. (2020). *At home in language. Design and evaluation of a partnership program for teachers with lower-educated parents in support of their young children's language development*. (Doctoral dissertation). Open Universiteit en Hogeschool Rotterdam.
- ²⁴ Damhuis, R. & Litjens, P. (2003). *Mondelinge Communicatie. Drie werkwijzen voor mondelinge taalontwikkeling*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- ²⁵ Boland, A., Aerden, I., van de Weghe, J., & Vancraeyveldt, C. (2022). *De kracht van spel. Waar leerkrachten en kinderen elkaar ontmoeten*. SWP.
- ²⁶ Boland, A., Aerden, I., Van de Weghe, J., & Vancraeyveldt, C. (2022). *De kracht van spel. Waar leerkrachten en kinderen elkaar ontmoeten*. SWP.
- ²⁷ Deze fase is in het MAATWERK onderzoek slechts gedeeltelijk aan bod gekomen. In lopend onderzoek van het lectoraat wordt juist deze borging weer verder vormgegeven

Bijlagen

Bijlage 1:

Kijkwijzer visie en competenties pedagogisch professionals

Deze kijkwijzer hoort bij de aanpak *Thuis in Taal*. Hij helpt pedagogisch professionals te reflecteren op hun handelen en de samenwerking met ouders te verbeteren, volgens de aanpak *Thuis in Taal*.

Pedagogisch professionals die werken met de aanpak *Thuis in Taal* kijken vanuit een breed perspectief naar de taalontwikkeling van (jonge) kinderen en naar kansengelijkheid. Zij erkennen het belang van de taalomgeving thuis en de belangrijke rol die ouders spelen in de taalontwikkeling van hun kinderen. Professionals zien ouders als belangrijke partners om samen kinderen de benodigde continuïteit te bieden tussen de leefwereld van thuis en de leefwereld op school. Professionals spelen in op de grote verschillen die er bestaan tussen gezinnen en hun kennis van de wereld en hun taal (kennisbronnen), die kinderen en ouders meebrengen naar school. Ze spannen zich in om school en thuis te verbinden en zetten de specifieke kennis en thuistalen die kinderen en ouders meebrengen in, ongeacht hun culturele of sociaaleconomische achtergrond. De kerncompetenties die een pedagogisch professional nodig heeft, zijn hieronder uitgewerkt in gedragsindicatoren die zichtbaar zijn in het handelen van professionals met ouders in de praktijk. Deze indicatoren zijn gekoppeld aan de zeven stappen van de aanpak *Thuis in Taal*.

Kerncompetentie 1: Realiseert partnerschapsrelaties

Pedagogisch professionals bouwen samen met ouders en collega's aan de benodigde partnerschapsrelaties om de omgeving van school en thuis te verbinden ter ondersteuning van de taalontwikkeling van kinderen. Professionals zetten hiervoor stap 1-3 van de aanpak *Thuis in Taal* in. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 1	Verken de taalomgeving thuis	Je brengt door middel van observaties en gesprekken met alle ouders in beeld hoe de (meertalige) interactie tussen ouders en hun kind verloopt en welke uitdagingen zij ervaren, <i>bij voorkeur in de thuisomgeving van het kind</i>. Je achterhaalt hoe ouders hun rol in de (meertalige) taalontwikkeling van hun kind zien. Je brengt in beeld welke kennis en hulpbronnen in de thuisomgeving te vinden zijn waarop jij kunt aansluiten.	
Stap 2	Betrek ouders en collega's in procedures om partnerschappen aan te gaan ter ondersteuning van de taalontwikkeling	Je voert gesprekken met alle ouders en collega's over het belang van het partnerschap tussen school en thuis, ter ondersteuning van de taalontwikkeling van kinderen. Je formuleert met ouders en collega's gezamenlijke doelen om dit partnerschap vorm te geven. Je maakt een jaarplan afgestemd op mogelijkheden van ouders en collega's om stapsgewijs te werken aan deze doelen en zorgt ervoor dat alle betrokkenen goed op de hoogte zijn van de geplande activiteiten.	
Stap 3	Bouw wederkerige relaties op met alle ouders	Je toont een open houding naar alle ouders en bent toegankelijk, ongeacht de thuistaal, sociaal-economische status of culturele achtergrond van ouders. Je geeft ouders inzicht in wat hun kind leert bij jou op de groep, door voorbeelden te laten zien of te ervaren in de groep. Je verbindt de omgeving van kinderen op school met die van thuis, zonder de thuissituatie school te laten worden of andersom.	

Kerncompetentie 2: Implementeert interventie-activiteiten

Pedagogisch professionals zetten ouder-kind-activiteiten in om de talige interactie tussen ouders en kinderen van hun groep te stimuleren. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 4	Organiseer wekelijks ouder-kindactiviteiten in de klas en indien passend thuis, aansluitend bij de behoeften en mogelijkheden van ouders met de minste hulpbronnen (met gebruik van stap 1-3)	Je ontwerpt ouder-kindactiviteiten die rijke interactie tussen ouder en kind stimuleren en voert die op een vaste dag in de week uit in de groep. Je zet tijdens deze ouder-kindactiviteiten de kennisbronnen van ouders en kinderen in, zoals hun thuistaal. Je maakt de ouder-kindactiviteiten toegankelijk en betekenisvol voor alle ouders door te <i>modelen</i>.	

Kerncompetentie 3: Stimuleert samen de taalontwikkeling van kinderen

Pedagogisch professionals maken ouders vertrouwd met hun rol in de taalontwikkeling van kinderen. Ze gaan zelf uitdagende interacties aan met kinderen en nodigen ouders uit dit samen met hen te doen. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 5	Stimuleer de taalontwikkeling bij ouders	Je voert gesprekken met ouders over het belang van taalstimulering. Je helpt ouders om wisselwerking te ervaren tijdens het gesprek met hun kind en zet hierbij hun kennis in. Je geeft ouders inzicht in de belangrijke rol die zij hebben in de taalontwikkeling van hun kind en helpt hen zelfvertrouwen te ontwikkelen door goede ervaringen op te doen in die rol.	
Stap 6	Geef prioriteit aan het gebruik van taal	Je stimuleert ouders om tijdens de interactie met hun kind positieve feedback te geven en het kind ruimte te geven om te praten. Je laat ouders ervaren hoe zij hun spreektempo kunnen aanpassen om reacties van hun kind te ontlokken. Je <i>modelt</i> hoe ouders (open) vragen kunnen stellen aan hun kind om de activiteit te verdiepen, en voorkomt dat ouders het antwoord of de activiteit overnemen van hun kind.	
Stap 7	Breid de taal van kinderen uit	Je laat ouders ervaren hoe zij hun kind kunnen verleiden om langere zinnen te maken en moeilijke woorden te gebruiken. Je stimuleert gesprekken tussen ouders en kind over onderwerpen buiten het hier en nu. Je blikt regelmatig met ouders en kinderen terug op ervaringen van thuis en stimuleert het thuis terugblikken op ervaringen op school.	

Bijlage 2:

Kijkwijzer visie en competenties pedagogisch professionals voor de thuisaanpak

Deze kijkwijzer is een hulpmiddel voor pedagogisch professionals die werken met ouders in de thuisomgeving volgens de thuisaanpak *Thuis in Taal*. Hij helpt pedagogisch professionals te reflecteren op hun handelen en de samenwerking met ouders thuis, volgens de aanpak *Thuis in Taal in de thuisomgeving*, te verbeteren.

Pedagogisch professionals die werken met de thuisaanpak van *Thuis in Taal* kijken net als bij de schoolaanpak vanuit een breed perspectief naar de taalontwikkeling van (jonge) kinderen en naar kansengelijkheid. Zij erkennen het belang van de taalomgeving thuis en de belangrijke rol die ouders spelen in de taalontwikkeling van hun kinderen. Professionals zien ouders als belangrijke partners om samen kinderen de benodigde continuïteit te bieden tussen de leefwereld van thuis en de leefwereld op school. Professionals spelen in op de grote verschillen die er bestaan tussen gezinnen en hun kennis van de wereld en hun taal (kennisbronnen), die kinderen en ouders meebrengen naar school. Ze spannen zich in om school en thuis te verbinden en zetten de specifieke kennis en thuistalen die kinderen en ouders meebrengen in, ongeacht hun culturele of sociaaleconomische achtergrond. De kerncompetenties die een pedagogisch professional nodig heeft, zijn hieronder uitgewerkt in gedragsindicatoren die zichtbaar zijn in het handelen van professionals met ouders in de praktijk. Deze indicatoren zijn gekoppeld aan de zeven stappen van de aanpak *Thuis in Taal*.

Vooraf

Borgt de aanpak *Thuis in Taal* op school (zie kijkwijzer 1)

Kerncompetentie 1: Werkt planmatig

Pedagogisch professionals bedenken vooraf waarom en op welke manier de thuisaanpak een bijdrage kan leveren aan de taalontwikkeling van kinderen, wat zij willen bereiken en hoe. Dit gebeurt in samenspraak met collega's en ouders. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 1	Analyseer de situatie in je groep	Je achterhaalt bij welke kinderen de thuisaanpak een ondersteuning kan zijn. Je brengt in beeld welke vraag je wilt beantwoorden met de thuisaanpak. Je bepaalt wat er nodig is om de thuisaanpak in te zetten.	
Stap 2	Betrek collega's	Je voert gesprekken met collega's over je analyse en vraagt naar hun ervaringen met het verbinden met thuis. Je legt de thuisaanpak uit en het belang hiervan voor de taalontwikkeling van de kinderen. Je maakt de analyse af met collega's en noteert wat jullie willen bereiken met de thuisaanpak.	
Stap 3	Betrek ouders	Je voert gesprekken met ouders over je idee met de thuisaanpak en vraagt naar hun ervaringen. Je legt de thuisaanpak uit en het belang hiervan voor de taalontwikkeling van kinderen. Je brengt de mogelijkheden en wensen van ouders in beeld om een thuisaanpak vorm te geven.	
Stap 4	Formuleer doelen	Je benoemt op basis van afstemming met collega's en ouders wat jullie willen bereiken met de thuisaanpak. Je bedenkt welke acties nodig zijn om de doelen te bereiken. Je zorgt voor tijdige planning in het jaarplan en communiceert hierover met collega's en ouders.	

Kerncompetentie 2: Verkent speels de taalomgeving thuis bij alle kinderen

Pedagogisch professionals breiden de eerste stap van de aanpak *Thuis in Taal* op school uit met een bezoek aan de thuisomgeving van kinderen. De focus van deze bezoeken is het opsporen van kennisbronnen en taalervaringen van kinderen. De verkenning vindt plaats in de vorm van een spel en met een open en lerende houding. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 1	Observeer de ouder-kindinteractie	Je zorgt voor een speelse interactie tussen jou, het kind en de ouder(s). Je volgt de sensitieve responsiviteit van de ouder en de kwantiteit en kwaliteit van de taal. Je beluistert welke thuista(a)l(en) ouders en kinderen spreken.	
Stap 2	Verken de interesses en behoeften van het kind en ouders	Je volgt de betrokkenheid van kinderen. Je deelt een interesse van jezelf. Je vraagt naar interesses en behoeften van het kind en de ouders.	
Stap 3	Ontdek de activiteiten en hulpbronnen in huis	Je vertelt over een activiteit die jij graag doet en laat iets van jezelf zien. Je verkent welke activiteiten kinderen en ouders graag doen en welke materialen er in huis zijn die iets vertellen over hun activiteiten (bijv. boeken, een televisie). Je observeert welke mensen er in huis of in de omgeving zijn die deelnemen aan activiteiten thuis (bijvoorbeeld grootouders, burens).	
Stap 4	Verken de routines thuis	Je analyseert welke activiteiten vaak terugkomen (bijvoorbeeld lopen naar school, samen boodschappen doen). Je bedenkt bij welke routines en talige momenten je kunt aansluiten. Je overlegt met kind en ouders of en op welk moment je aansluit in hun gezinsroutine en bij welke activiteit.	

Kerncompetentie 3: Stimuleert samen met ouders het taalleermechanisme

Pedagogisch professionals sluiten in overleg met kinderen en ouders aan tijdens routines en activiteiten thuis. Ze doen mee in deze activiteiten en zijn rolmodel in het aangaan van uitdagende interacties met kinderen. Ze nodigen ouders uit dit samen met hen te doen. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 1	Participeer in gezinsroutines en -activiteiten	Je overlegt met kind en ouders op welk moment je aansluit in hun gezinsroutine en/of welke activiteit. Je doet mee in hun activiteit met hun (culturele) gewoonten. Je zorgt voor wisselwerking met zowel kind als ouder.	
Stap 2	Spreek de taal van het gezin	Je waardeert de thuista(a)l(en) van het gezin. Je stimuleert het gebruik van de thuistaal tussen kind en ouders. Je zoekt naar manieren om elkaar te begrijpen, door middel van tolken of vertaalapps, maar vooral door te luisteren en verbinden.	
Stap 3	Laat voorbeeldgedrag zien	Je toont met een favoriete activiteit van het kind hoe deze activiteit leidt tot betrokkenheid en taalproductie bij het kind. Je laat zien hoe een activiteit thuis ook kan leiden tot betrokkenheid en taalproductie bij het kind. Je laat ouders ervaren hoe zij tijdens een activiteit thuis door interacties de taal van hun kind stimuleren.	
Stap 4	Zet taal in als middel	Je sluit met jouw rol aan bij de kennis en taalervaringen van kinderen en hun ouders. Je zorgt voor betekenisvolle gesprekken waarin kinderen hun kennis en taal inzetten en je geeft positieve feedback. Je bevestigt ouders in hun rol tijdens de interactie met het kind.	

Kerncompetentie 4: Borgt de thuisaanpak

Pedagogisch professionals werken aan een voortdurende wisselwerking tussen de ervaringen die kinderen opdoen in de groep en thuis. Zij zetten ervaringen van thuis in in de groep en geven taalervaringen van de groep mee naar huis, zonder dat thuis school wordt, of andersom. Deze kerncompetentie wordt zichtbaar in het handelen van de pedagogisch professionals met de volgende gedragsindicatoren:

Stap	Ontwerpprincipe	Gedragsindicatoren bij professionals	Toepassing ja/nee, en toelichting
Stap 1	Maak kennisbronnen en taalervaringen die kinderen opdoen in de groep zichtbaar voor ouders	Je documenteert dagelijks samen met de kinderen jullie leerproces op werkwallen of tafels. Je maakt samen met kinderen een presentatieplek voor hun werkstukken. Je ondersteunt kinderen dagelijks bij het uitleggen aan ouders waar ze aan werken.	
Stap 2	Maak kennisbronnen en taalervaringen van kinderen thuis zichtbaar in de groep	Je geeft kinderen de ruimte in de groep om na het huisbezoek te vertellen over thuis. Je ondersteunt interacties tussen kinderen over de verschillende thuissituaties. Je nodigt kinderen uit om voorwerpen of foto's van thuis mee te nemen naar de groep.	
Stap 3	Maak elkaars wereld groter	Je helpt kinderen tijdens de gesprekken over thuis elkaars kennisbronnen en taalervaringen te leren kennen. Je brengt kinderen en ouders tijdens ouder-kindactiviteiten in gesprek over hun kennisbronnen en taalervaringen. Je geeft de voorwerpen en ervaringen van thuis een zichtbare plek in het activiteiten- of taalaanbod of de inrichting.	
Stap 4	Maak de verbinding duurzaam	Je zoekt lerend naar verdieping van de wisselwerking tussen de omgeving in de groep en thuis. Je focust op rijke interacties en taalontwikkeling, waardoor er voor kinderen een taalrijke omgeving ontstaat. Je geeft deze aanpak een duurzame plek in het taalbeleid van de school.	

Bijlage 3:

Kennismakingsactiviteiten voor het verkennen van de taalomgeving thuis

Als pedagogisch professional ga je met een open houding en zonder 'afvinklijstje' op huisbezoek bij elk kind. Op verschillende manieren kun je maximale informatie uit dit bezoek halen. De kennismakingsactiviteiten in deze bijlage kunnen je hierbij ondersteunen.

Levend Memory (kennismakingsactiviteit)

Samenvatting	Met behulp van plaatjes van alledaagse spullen uit huis ga je in gesprek met ouder en kind. Samen probeer je meubels en voorwerpen te herkennen en te benoemen.
Doel activiteit	• Een beeld krijgen van de leefomgeving van het kind. • Op een laagdrempelige manier kennismaken met ouder en kind. • In gesprek komen aan de hand van herkenbare voorwerpen uit huis.
Wat heb je nodig	Plaatjes van alledaagse spullen, zoals een spiegel, bank, bed, tandenborstel, slippers, enzovoort.
Uitvoering	• Leg de kaarten met afbeeldingen omgekeerd op tafel. • Draai één kaart om en bespreek wat erop staat. Doe dit eerst als voorbeeld, door hardop te denken en vragen te stellen aan het kind. • Daarna gaat het kind, eventueel samen met de ouder en/of jou – op zoek naar het voorwerp in huis. • Of jij meeloopt, hangt af van wat de ouder prettig vindt. Vraag altijd toestemming.
Voorbeeld interactie	Professional: "Zullen we samen een kaart omdraaien?" Kind: "Ja!" Professional (draait kaart om): "Kijk, een spiegel! Weet jij wat dat is?" Kind: "Daarin kun je jezelf zien." Professional: "Precies! Weet je waar er een spiegel in huis is?" Kind (kijkt naar ouder): "In de gang!" Professional (kijkt naar ouder): "Vind je het goed als we even samen gaan kijken?" Ouder: "Ja hoor, loop maar mee." Professional (loopt mee): "Wat fijn dat jij de weg weet, wil je hem me laten zien?"
Kijkpunten	• Zijn er boeken aanwezig? (inzicht in geletterdheid) • Welk speelgoed en materiaal is er? (bruikbaar voor thuisactiviteiten) • Hoe verloopt de interactie tussen ouder en kind? • Hoe pakken ouder en kind de opdracht op? (interactie) • Doet de ouder actief mee of kijkt hij/zij mee? • Welke talen worden gesproken of gebruikt?
Tips	• Vraag altijd toestemming voordat je verder het huis in gaat. • Benoem positieve dingen die je ziet (opbouw van vertrouwen). • Observeer zonder oordeel en met oprechte nieuwsgierigheid.

Foto van je gezin (kennismakingsactiviteit)

Samenvatting	Je start het gesprek door iets van jezelf te delen. Neem een foto mee van je eigen gezin en vertel kort wie erop staan en wat jullie graag samen doen. Daarna vraag je of ouder en kind ook een foto van hun gezin willen laten zien. Samen kijk je naar de foto en je stelt vragen die helpen om elkaar beter te leren kennen. Tijdens dit gesprek leer je meer over het gezin: wie belangrijk zijn, wat ze waarderen en hoe hun dagelijks leven eruitziet.
Doel activiteit	Een persoonlijke, gelijkwaardige kennismaking tot stand brengen. Meer inzicht krijgen in wie belangrijk zijn voor het kind. In gesprek komen over dagelijkse routines, familiebanden en waarden.
Wat heb je nodig	Een eigen foto
Uitvoering	• Laat eerst je eigen foto zien en vertel iets over je gezin. • Nodig ouder en kind uit om hun foto te tonen. • Stel open vragen en luister naar hun verhalen.
Voorbeeld interactie	• "Wie staan er op de foto?" • "Hoe heten zij?" • "Wat doen jullie graag samen?" • "Wat vinden jullie het allerleukst om als gezin te doen?" • "Zijn er speciale momenten of herinneringen die jullie bij deze foto hebben?" • "Met wie brengt je kind veel tijd door?"
Kijkpunten	• Hoe reageert het kind als over familie wordt gesproken? • Neemt de ouder initiatief in het gesprek? • Welke thema's en routines komen naar voren?
Tips	• Deel iets persoonlijks om gelijkwaardigheid te bevorderen. • Toon interesse in familiebanden en gewoonten, zonder te vergelijken.

Vraag maar raak (kennismakingsactiviteit)

Samenvatting	Met een bal voer je een spelend gesprek. Degene die de bal rolt, stelt een vraag aan de ander. Zo ontstaat een speelse kennismaking tussen ouder, kind en professional.
Doel activiteit	• Kennismaken op een speelse en gelijkwaardige manier. • Ontdekken wat het kind en de ouder bezighoudt. • Stimuleren van beurtwisseling en taalgebruik.
Wat heb je nodig	Een zachte bal of ander veilig voorwerp dat makkelijk rolt.
Uitvoering	• Ga op de grond zitten met ouder en kind. • Rol om de beurt de bal naar elkaar en stel een vraag aan degene naar wie je rolt. • Gebruik eenvoudige, open vragen (bijv. "Wat vind je leuk om te doen?"). • Praat door over de antwoorden: "Waarom vind je dat leuk?", "Met wie doe je dat graag?"
Voorbeeld interactie	Professional: "Ik rol de bal naar jou. Wat is je lievelingseten?" Kind: "Pannenkoeken!" Professional: "Lekker! Maak je die samen met mama?"
Kijkpunten	• Hoe verloopt de beurtwisseling tussen ouder en kind? • Reageert het kind spontaan of afwachtend? • Neemt de ouder deel aan het gesprek?
Tips	• Gebruik het spel om gelijkwaardigheid te creëren. • Benoem positieve interacties ("Wat luisteren jullie goed naar elkaar").

Racespel (kennismakingsactiviteit)

Samenvatting	Je benoemt een handeling uit de dagelijkse routine, bijvoorbeeld "Wat gebruik je voor het slapengaan?" Ouder en kind bedenken elk een voorwerp en racen om het zo snel mogelijk te pakken. Daarna praat je samen over wat ze hebben gekozen.
Doel activiteit	• Kennismaken via een actieve, speelse opdracht. • Inzicht krijgen in routines en gewoonten thuis. • Stimuleren van taal en interactie in een natuurlijke context.
Wat heb je nodig	Een open ruimte en alledaagse voorwerpen die in huis te vinden zijn.
Uitvoering	• Benoem een situatie (bijv. eten, slapen, tandenpoetsen). • Laat ouder en kind nadenken over wat daarbij hoort. • Tel af en laat ze het voorwerp halen. • Bespreek de voorwerpen: "Wat is het?", "Hoe gebruik je dat?", "Waarom hoort het bij slapengaan?"
Voorbeeld interactie	Professional: "Wat gebruik jij voor het slapengaan?" Kind: "Mijn knuffel!" Professional: "Zullen we hem zoeken?"
Kijkpunten	• Welke routines zijn herkenbaar voor het gezin? • Hoe reageren ouder en kind op de opdracht? • Wie neemt initiatief in het gesprek?
Tips	• Maak het luchtig en speels. • Benoem overeenkomsten ("Ik heb ook zo'n knuffel!").

